

Szócsaták Lausanne körül

Franciaország: Elhalasztani!

Németország és Anglia: Megtartani!

Páris, január hó 16.

A francia sajtó még mindig igen élesen tárgyalja a jóvátételi fizetések ügyét. A kommentárok természetesen most már a lausannei konferencia körül csoportosulnak. Ennek a konferenciának kell végleges döntést hoznia a kérdésben. Franciaországnak itt kell hivatalosan is tudomásul vennie a Brüning-nyilatkozatot s itt kell megadnia a választ, hogy tudomásul veszi-e a német bejelentést, vagy nem. Ennek a konferenciának kell döntenie abban a kérdésben is, hogy van-e lehetősége az álláspontok olyan egyeztetésének, amely mindkét felet kielégíthetné.

A lausannei konferencia január 25-én kezdődik, ha addig az államok véglegesen meg tudnak állapodni. Természetesen elsősorban Franciaországról van szó, mint közvetlenül érdekelt félről.

És Franciaország hivatalosan még mindig nem nyilatkozott arról, hogy a konferencia kezdésére kitűzött január 25-ös terminust elfogadja-e.

Valószínű, hogy nem fogadja el, hanem a konferencia elhalasztását kéri. A londoni Daily Telegraph értesülése szerint Laval francia miniszterelnök már tudatta több állam párisi képviselőjével, hogy

Franciaország csak abban az esetben vehet részt a lausannei konferencián, ha előzőleg bizonyos pontokra nézve megállapodást sikerül kötnie Németországgal és Angliával.

A Petit Parisien című párisi lap viszont beavatott forrásból azt közli, hogy a francia kormány már véglegesen döntött s kérni fogja a konferencia elhalasztását.

Németország ragaszkodik a kitűzött időponthoz.

Berlinben viszont érthetően ragaszkodnak a már kitűzött időponthoz s ezt annál inkább tehetik, mert Anglia is támogatja őket ebben a kérdésben. Berlini illetékes körök megnyilatkozása szerint a kormány álláspontja az, hogy a lausannei konferenciát a jelzett időben feltétlenül meg kell tartani. Halasztásról szó sem lehet, hiszen már a baseli szakértői vélemény leszögezte, hogy a késedelmeskedés micsoda veszedelmekkel járhatna.

Herriot az adósságok törlése ellen.

A nagy torna tehát most már a konferencia megtartása, vagy elhalasztása körül folyik. A francia kormány álláspontja arra vall, hogy kész volna alkudozni a kérdésben. Annyi azonban már is bizonyosnak látszik, hogy

a konferencia csak abban az esetben lesz megtartható, ha Franciaország enged makacsságából.

Ere viszont nagyon kevés az idő. Az incuátok és a Brüning-nyilatkozat miatt felháborodás nem ülhet el olyan hirtelen, hogy a nyugodt alkudozásra alkalmassá válhatnék a talaj.

A Petit Parisien szerint már Herriot is állást foglalt a kérdésben. Nyilatkozatot adott, amelyben igen élesen kel ki a német követelés ellen. Franciaország szerint sohasem egyezhetik bele abba, hogy lemondjon a jóvátételi adósságok követeléséről. Ez tulajdonképpen a világháboruban elért győzelem teljes feladása volna. Lehet, hogy Németország nem téved akkor, amikor saját érdekében kell elhatároznia magát, nagyon téved azonban, ha azt hiszi, hogy a nemzetközi együttműködést ilyen állásfoglalásokkal megalapozhatja.

Hangok Angliából

Az angol közvélemény azonban még mindig a német álláspont mellett van. A kormány hivatalosan tekinthető megnyilatkozásain kívül most az angol munkáspárt egyik tekintélyes vezére is hallatta szavát. Lausburri munkásvezér tartott nép

gyűlést Londonban s a munkáspárt nevében jelentette ki, hogy a mai körülmények között szó sem lehet arról, hogy Németország továbbra is fizesse a hadikárpótlás címén terhére rótt fantasztikus összegeket. Ennek a súlyos kérdésnek már végleg el kell intéződnie, mert különben lehetetlen minden nemzetközi együttműködés. Franciaország törődjék bele abba, hogy már eleget kapott s a levett ellenségből minden elképzelhetőt ki-szorított. Páris ne gyűjtse tovább halomra

az aranyat, mert ezzel nemcsak Németországot fojtogatja, hanem szinte az egész világot.

Washingtonból jelentik: Pénteken délután a francia, olasz, belga, görög és lengyel követek megjelentek a külügyminisztériumban és ismertették ott kormány álláspontját a jóvátételi kérdésben, illetve a lausannei konferenciával kapcsolatban. A bejelentésekről kiadott hivatalos jelentés nem szolgál bővebb felvilágosítással.

Az amerikai közvélemény...

Egyelőre az amerikai álláspont látszik még zavarosnak ebben az ügyben. A washingtoni kormány egyszer már félhivatalosan tekinthető nyilatkozatot tett, amikor kijelentette, hogy a lausannei konferencián nem képviselteti magát, sőt még megfigyelőt sem küld, mert távol akarja tartani magától ezt az ügyet. Később az amerikai sajtó olyan hangokat pengetett, hogy Amerika nem járulhat hozzá a jóvátételi adósságok törlesztéséhez, hiszen ez azt is jelenti, hogy akkor neki is le kell mondanai részben az öt megillető hányadról, részben esetleg, sőt egészen valószínűen a háborús francia adósságok követeléséről.

Most az egyik newyorki jelentés arról számol be, hogy Philadelphiában nagy népgyűlés volt, amelyen Buttler ezredes tartott beszédet. A szónok szerint Amerikának is érdeke, hogy a jóvátételi kérdés és a háborús adósságok rendezése lekerüljön a napirendről. Amerikának erkölcsi kötelessége, hogy belépjen a Népszövetségbe s ott is kövessen el mindent ezeknek a kártékony anyagoknak a kiküszöbölése érdekében, mert régen elmultak már azok az idők, amikor a nemzeti és gazdasági elkülönülésnek létjogosultságuk volt.

Gyanus hallgatás a rigai konferenciáról,

amelyet sokan már meghiusultnak tekintenek

Bukarest, január 16.

A rigai tárgyalások körül hirtelen nagy csend keletkezett. A Curentul megállapítása szerint tegnap estig Rigából még semmi jegyzék sem érkezett, holott a legutóbbi román jegyzék félig-meddig ultimátum jelleggel bírt, 24 óras terminust jelölve meg a választ. Igaz viszont az is, hogy úgy a román, mint az orosz bizottság megállapodott abban, hogy a tárgyalások menetéről egyelőre nem informálják a sajtót, csak a kész megállapodásokról adnak ki majd hivatalos jelentést.

Politikai körök azonban úgy tudják, hogy a váratlan csend nem a sajtóinformálás hiánya miatt van.

Minden jel arra vall, hogy az előzetes jegyzékváltás során nem tudtak olyan elvi alapot találni, melyen megkezdhetők volna az érdemi tárgyalások, a barátsági és döntőbírói szerződés megkötésére.

A nehézség nyilván a besszarábiai kérdés körüli van. Románia határozott, félre nem

érthető és félre nem magyarázható megfogalmazásban ragaszkodik Besszarábia tulajdonjogát illetőleg, Oroszország pedig csak általánosságban hajlandó érinteni ezt a vitás pontot. A kormányhoz közel álló körök azt hiszik, hogy a tárgyalások már meg is akadtak. Nem történik majd formális szakítás, hanem mindkét fél poszvánvosítani kívánja az ügyet addig, amíg magától elakad. Valamelyik fél majd nem fog válaszolni s ezzel a rigai nagy kezdeményezés egyszerűen kimulik.

Annyi máris valószínűnek látszik, hogy a román-orosz megemlékezői és döntőbírói szerződés nem születik meg. — Franciaországban is jelentősen változott ebben a kérdésben a vélemény s az ottani kormánykörök már meghiusultaknak is tekintik a rigai tárgyalásokat.

Ghica román külügyminiszter egyébként vasárnap Prágába utazik, ahol három napig marad. Innen Párisba megy, ahol találkozni Titulescuval, aztán mindketten a montreuxi kisanant konferencián vesznek részt.

Titokzatos körülmények között eltűnt Hamangiu igazságügy-miniszter végrendelete

Bukarest, január 16.

Bukarestben elterjedt hírek szerint Hamangiu volt igazságügyminiszter végrendelete titokzatos körülmények között eltűnt.

Nem lehetetlen, hogy a rendkívüli ügynek büntügyi folytatása is lesz, mert,

a kérdéses végrendelet eltűnése következtében a Román Tudományos Akadémia hatalmas károsodás érte.

Közismert dolog, hogy a volt igazságügyminiszter áldozatkész irodalombarát volt. Régebben elkészült végrendeletében hatalmas összegeket hagyott a Román Tudományos Akadémiára, sőt a végrendeletet magát is az Akadémia őrzésére bízta.

Néhány héttel halála előtt visszakérte a lepecsételt végrendeletet, mert — kijelentése szerint — valami nem nagyon lényeges módosítást akart eszközölni rajta. — Többé nem is vitte vissza az okiratot tartalmazó lepecsételt borítékot, sőt az sem lehetetlen, hogy hirtelen bekövetkezett halála a tervezett módosítást is megakadályozta.

A végrendelet azonban nem került elő, bár az igazságügyminiszter halála óta eltelt lét alatt többször kutattak utána. Így azután végrendelet hiányában, az egész hatalmas vagyonkomplexumot a törvénytől megszabott sorrendben öröklük az utódok, hacsak az Akadémia nem tesz lépéseket a feltétlenül gyanus eltűnés kivizsgálására.

Kenyér helyett kalács

Irtó: Tanódy Endre

A válság „meg van unva” és az új pszicho-esztéták szóhasználatára szerint „át van élve”. — Nem lehet belőle újabb lelki izgalmakat kicsiholni, kitermelt magából minden kihozható elmésséget és ezen a lélektani fordulóponton át igyekeznek kituszkolni a tudatokból és az érdeklődésekből a pusztulás és züllés szörnyű valóságait.

A tömegek tompa és bárgyú nyögése nem veszedelmes, mert nem új. Évezredek melodrájában kísérő zene a fennhangú szavatok kongásához. Új volt és veszedelmes, mikos magasabbra jutott rétegek kezdték a közgazdasági hálózat szörszárait hasogatni. Mutatgatni és bontogatni kezdték a masinát, amelynek az élet forgását kellene hajtania, de megállott. Mikor kezdett nem jól menni azoknak, akiknek foglalkozásához tartozik, hogy jólmenjen és mikor ezek magángazdászokból tömegesen közgazdászokká léptek elő és számadásba hívták a fennálló rendetlenséget, hogy magyarázatot adjon az üzlet és kereset fennakadásáról.

Ez a tömeg-szeminárium volt új és alkalmatlan, a tudományszomjas polgárok, akik napról-napra és milliószámra kontárkodtak bele a nagyüzlet, vagy a mi még ugyanazt jelenti, a nagypolitika okkult tudományába. Azt hitték, hogy meg lehet tanulni konjunkturát és fellendülést csinálni, lombikban aranyat termelni.

Másfél esztendő kellett, míg az új alkimia babonás hite most már fáradtan lehanyatlani és oszladozni kezd. Az emberek nem a dolgok magyarázatát keresték, hanem pénzt és mert nem találtak, kiábrándulva és rongyosan vonulnak el az alaskai mezőkről.

A pénz és politika nagyhatalmasságai nem volnának a világ legrégibb és legtapasztaltabb népezeire, aminthogy azok, ha nem használnák fel ezt a kiábrándulást arra, hogy a proletárfőlötti rétegek figyelmét végig elkössék a válság sötét problémáitól.

Valami egyebet kell azonban a helyébe hozniok és ennek a a valaminek is ujnak kell lennie, mert a happyendes mozarabok és a kabarékonferánszok, a melyekben neveltség tárgyává lesz a válság-kukac, aki magánmegoldások után tur, mindezek már elkoptak és már nem szédítenek.

Ez a más és ez az új a világpolitika. Jóvátétel, leszerelés és az ezekkel foglalkozó, elő-, fő- és utó-konferenciák. A válságos polgárból selyemharisnyás, térdnadrágos diplomata és kongresszusi meghatalmazott lesz.

Előtanulmányait ehhez az új és ránézve végtelenül megisztelő szerephez a polgár az ugynevezett nagysajtó hasábjain végezi. Ez a nagysajtó, amelynek hangjait átközzetítik a világ minden kisebb sajtójához, most megmagyarázza, hogy az elintézés azokon a meggyezéseken függ, amelyek a nagyhatalmak között állandóan készülnek. Készülnek diplomákhoz méltó óvatossággal és előrelátással, hogy valahogy el ne készüljenek. A köz tudat irányt kap, valamire arra felé, hogy a lefegyverzés és a gazdasági meggyezések, a tartozások rendezése a hadi hitelezők és adósok között, varázsütésre eltűnteti a bajokat. Dunakonföderáció egyrészt, német-francia kibékülés másrészt és mindenek fölött megegyezés Amerikával a háborús tartozásokra és akkor megindul a gép, megindul a munka, az üzlet, a kereset, a haszon.

Mi sem kevésbé fontos ebben a felépítésben, mint az, hogy nincs és nem lehet Dunakonföderáció, hogy francia-német megegyezés helyett bevonulás és be nem vonulás eshetőségei között dönt ezeknek a napoknak a históriája és hogy Borah szenátor, akinek ajkait Hoover mozgatja, csak tegnapelőtt tiltakozott hevesen még a feltevés ellen is, hogy Ame-

rika jogos követelését mérsékelje. Nem döntöttek mindezeknek a lehetősége vagy lehetetlensége, döntő csak az, hogy még akkor is, ha a lehetetlen valóra válna, még akkor is itt maradna a gazdasági válság minden eddigi pusztításával és tovább romló csúszással. Itt maradnak az árukészletek és az adósságok, a válság két lázas göce és ezeket nem oszlathatja el semmi és senki. Hiába rendezik a politikumot, hiába térne vissza az, amit bizalomnak neveznek és ami lényegében csak azt jelenti, hogy a betevő és kötvényvásárló vegye be mindazt, amit magasabb pénzhelyekről belediktálnak, hiába szentesítik moratóriummal azt, ami szentesítés nélkül is megvan, hogy tudniillik a francia határtól keletre és délre egy fizetéseképtelen földrész terül el, hiába minden, míg ez az adósságtól átitatott földrész a felhalmozott árukészleteket is fel nem szívja és míg ki nem találunk valamit, hogy akinek pénze nincsen az vásároljon és hogy a munkanélküli segélyt úgy építsék le, hogy a munkanélküli életben maradjon, de egyben ruhát és butort, fehérneműt és gramofont vegyen, zsebkést és zseborát.

Az árukészletek és adósságok mennyisége pontosan és előre megmondja és megmutatja, hogy mennyi a válság tartama: — legalább még két esztendő. És ebben a két esztendőben nem enyhülés és könnyebbülés, hanem csak további likvidáció jöhet. Nem hitelezés, hanem további hitelmegvonás, rákényszerítés minden árunak minden áron való elköttyvetésére, hogy fogjon és az adósságok kényszerbehajtása, hogy az adósság is fogjon. És mindaz, ami ezzel jár: — további leállások, elbocsátások, fizetéseképtelenségek, és az államháztartások további lesorvasztása, míg végre alig marad majd egyhő a költségvetésekből, mint a deficit, amely már ma is előkelő helyet foglal el az összes államok gazdálkodásában.

Minden válság csak így és csak így bonnyolódott ki és aki amellett áll, hogy ez is olyan válság, mint a többi volt, annak éppen nincs joga megtagadni, hogy a kivézető út is csak az lehet, ami eddig volt. Ez pedig olyan göröngyös út, hogy kirázza a lelket az emberekből, míg a válság kenetlen szekere végig dőcög rajta.

Unalmas, nagyon unalmas mindez és ami a legrosszabb benne, még igaz is. Minden más lehet szép és mulatságos, viszont nem igaz. Lelkesítő gondolat például a nemes, de pénztelen lovag, a Mussolini: — eltörölni minden jóvátételt és egybajjal minden háborus tartozást. Ha már engedünk a más követeléséből, legyünk legalább gavallérok. Még külön a főlelmetes Hitler gazdasági romantikája: — nem fizetni a belföldi békétartozást sem és halál az adóssra, ha fizetni mer. Nagy gondolat, gyönyörű, mondhatni tökéletes volna, ha a hitelezők között keresztények is nem akadnának szörványosan.

De Mussolini és Hitler nem üzlet-emberek, ők csak fegyelmi szakértők. Ellenben a párisi tőzsdén üzletről dolgoznak és a Brüning bejelentésére, hogy nem tud fizetni, ott a részvények emelkedni kezdtek azzal a nem unalmas magyarázattal, hogy most már a helyzet tisztázódott, sőt a Young-kötvények is emelkedtek, mintán azok elsősorban nem lesznek évekig át fizetve. Csak majd azután.

Az át- és kiélt válság helyébe ezeket a világgazdasági eseményeket kapja a polgár, mint botosinált diplomata. Kenyér helyett kalácsot, úgy, ahogy százötven év előtt a nagy francia királyasszony ajánlotta a tömegeknek.

Hírek a német devalvációról

Berlin, január 16.

A sajtóban legújabbán ismét egyre gyakrabban bukkannak fel hírek arról, hogy a kormány a fizetési eszközök lebélyegzésével devalvációra készül. Hivatalosan természetesen ezuttal is erőlyesen cáfolják a híreszteléseket.

Ausztria és Bulgária pénzügyi helyzetéről tárgyalt a Népszövetség pénzügyi bizottsága

Genf, január hó 16.

A Népszövetség pénzügyi bizottsága tegnap, pénteken foglalkozott Ausztria pénzügyi helyzetével, amelyre vonatkozólag Buresch kancellár adta meg a részletes felvilágosításokat. A jövő hét folyamán kerül sor Bulgária pénzügyi helyzetének felülvizsgálására. Népszövetségi körökben remélik, hogy Bulgária ügyeinek tárgyalása után a pénzügyi bizottság elkészül Magyarországgal, Ausztriával és Bulgáriával pénzügyi helyzetére vonatkozó összefoglaló jelentésével.

Egy varsói lap szenzációs cikke az orosz—román tárgyalások legfőbb nehézségeiről

Oroszország nemzetközi bíróság elé akarja vinni a besszarábiai kérdést

Varsó, január hó 16.

Az egyik varsói lap rendkívül szenzációs hírt közöl a Rigában eléghetőséges folyó román-orosz megnevezési szerződés tárgyalásaival kapcsolatban.

A lengyel lap értesülése szerint Oroszország és Románia között a besszarábiai probléma miatt támadtak a súlyos nehézségek. A szovjet kormány ugyanis Stomoniakoff megbízott útján azt közölte Sturda meghatalmazott miniszterrel, hogy Besszarábia kérdését terjesszék

nemzetközi konferencia fóruma és ítélete elé. A szovjet álláspontja az, hogy Besszarábia elszakítását és jelenlegi határait nem veheti tudomásul s ezt a területi változást, amelyet a békeszerződések megkötésekor az oroszok megkérdőjezése nélkül hoztak, csak akkor ismerheti el a szovjet, ha nemzetközi konferencia határozza Besszarábia felől.

Igy szól a varsói lengyel lap szenzációs jelentése a rigai tárgyalásokon felmerült nehézségek legfontosabb okáról.

STAHREMBERGÉK ISMÉT PUCCSRA KÉSZÜLNEK

Megszervezett felvonulás Bécs ellen

Bécs, január 16.

A Frankfurter Zeitung feltűnést keltő tudósításban számol be arról, hogy a stájerországi Heimwehr-alakulatok ismét puccsra készülődnek. A lap értesülése szerint a stájerországi Heimwehrek értekezletet tartottak, amelyen Pfeimer, az ősz folyamán megrendezett puccs vezére is részt vett. Az értekezleten foglalkoztak azzal a felvonulási tervvel, amelyet Stahremberg herceg dolgozott ki arra az esetre, ha a kormány a Heimwehrek által követelt gazdasági követelésekre elutasító választ adna.

A frankfurti lap értesülése szerint a Heimwehr ezt az újabb puccsot egy teljesen ártatlan és inkább demonstratív jellegű felvonulással akarja megindítani.

A Heimwehr-csapatok Stahremberg herceg tervei szerint fegyvertelenül vonulnának fel Bécs ellen, ahol aztán megkapnák a fegyvereket és a lőszerket.

A felvonulás célja az, hogy a Buresch-kormány bukását elősegítsék, sőt egyenesen kiprovokálják.

MERÉNYLET KÉSZÜLT WINKLER BELÜGYMINISZTER ELLEN

Egész Ausztriában óriási feltűnést keltett az a hír, hogy a Heimwehr merényletre készült Winkler osztrák belügyminiszter ellen. A merényletet vasárnap, vagy hétfőn akarták elkövetni a Grächen tartózkodó Winkler belügyminiszter ellen.

A gráci rendőrséget az osztrák nemzeti szociálisták vezették nyomra, mert a merényletől töltük akartak fegyvereket szerezni.

Újabb merénylet készül a Székelyföld ellen

Törvénnel akarják elkonfiskálni a közbirtokossági vagyonekat

Páll Gábor képviselő megerősíti a megdöbbentő hírt

Csikszereda, január 16.

Új támadás indul a Székelyföld ellen. Nem jön egészen váratlanul, mégis nagyon alkalmas arra, hogy a végső elkésredésbe taszítsa a százféle címen és százféle eszközzel megsanyargatott és anyagilag teljesen tönkretett Székelyföldet. Hivatalos körökben is régóta emlegették, terveket is szöttek s a román sajtó egy része is készítgette a talajt arra, hogy a székelyföldi közbirtokossági javakat kiuegyék az eddigi közösségi birtoklásból s a politikai községek rendelkezése alá adja, aminek a gyakorlati eredménye az, hogy többé nem rendelkeznek majd fölötté a székely községek, hanem a politikai község, illetve a közigazgatási apparátus, tehát az államhatalom.

Sajnos, igaz, hogy a közbirtokosságoknál történt tömötelten visszavétel és botrányos gazdálkodás ürügyet szolgáltatott erre az akcióra. Ürügyet igen, de indokot nem, mert bárhogyan is forgatnak az állam jogászai ezt a kérdést, sehogyan sem lehet letagadni, hogy közösségi birtoklásban kezelt magánvagyonok rajabb ki-sajátításáról, illetve elkonfiskálásáról van szó. A romániai magyar kisebbség gerince, a székelység ellen készül a merénylet, amely minden eddigi hasonló természetű támadásnál súlyosabb jelentőségű károsítást céloz.

Egész Csikmegyében szinte pánikszerű-

rezni a belügyminiszter meggyilkolásához. A rendőrségi vizsgálat megállapításai szerint

a merénylet az Erzherzog-szálló előtt lelekedtek a belügyminiszterre s akkor akarták agyonlőni, amikor kiép a szálló kapuján.

A vizsgálatról kiadott hivatalos jelentés szerint az egyik már letartóztatott merénylet, kinék neve Urlop Werner Wilhelm, kihallgatása alkalmává azt vallotta, hogy a merénylet terve nem volt komoly, mert mindössze csak arról volt szó, hogy a nemzeti szociálistákat próbára tegyék és megtréfálják. Egyébként nem is ismeri a belügyminisztert.

Ezzel a vallomással éles ellentétben állnak a vizsgálat másirányú megállapításai és a két másik őrizetbe vett merényletnek: Rossmann József munkanélküli szabósegédnek és Manushek Ignác munkanélküli könyvelőnek kihallgatásán nyert adatok. A gráci rendőrség a három merénylet beszámoltatott az ügyesség fogházába, mert az ügyesség ellenük gyilkosságra való felbujtás miatt emelt vádat.

A hatóságok és a politikai körök megállapítása szerint minden kétséget kizárólag politikai jellegű merénylet tervéről van szó.

Winkler belügyminiszter ugyanis a Landbund tagja, amely éles ellentétben áll a Heimwehrral és a szeptemberi Pfeimer-puccs idején rendkívül szigorúsággal lépett fel a Heimwehr-szervezetekkel szemben.

rémutletet keltett a hír, hogy a kormány meglehetősen csendben törvényjavaslatot készített elő a székelyföldi közbirtokosságok vagyonainak az elvételére.

A hírforrást senki megnevezni nem tudta, a hírt azonban rémutlettel tovább adta. Ez is mutatja azt, hogy a székelység a legteljesebb mértékben tisztában van azzal, hogy mekkora veszedelem fenyegeti a kérdéses törvényjavaslaton keresztül. Hiszen nyilvánvaló, hogy az el-

vetel törvénytelen lenne, meg lehet ma-madni majd Genfben, de jaj, mit ér az? A Csiki Magánjavak elvétele is törvénytelen volt, a Népszövetség utasította is Romániát az ügy kielégítő elintézésére, azonban mindmáig niabavalónak bizonyult minden erőfeszítés. Az államnak sürgős volt annak idején az elvétel, azonban nem sürgős most a sérelem orvoslása. Egyéb dolga van, legfőljebb ígéretek tehet.

Csikszeredai munkatársunk Páll Gábor képviselőhöz fordult, hogy a riasszó hírről kapcsolatban valami megbízható információt szerezzen.

Páll Gábor megerősítette a veszedelem híreit. Van tudomása arról, hogy a székely közbirtokosságok vagyonainak az elvételéről törvényjavaslat van:

— Az egész székelység jövője, megélhetése és utódainak boldogulása ellen készül most a minden eddigieknél súlyosabb merénylet. Igen, törvényjavaslat fekszik a képpiselőház előtt a közbirtokosságok tulajdonjogainak a megsemmisítéséről. A javaslat az erdők és legelők kezelését akarja kioonnai a közbirtokosságok jogköréből. Az állami hatóságok rendelkezése alá tartozó községi szervek kezelésébe kívánja átutalni. Olyan nagy veszedelmet jelentő terv ez, hogy most minden kisebbségi magyar erőnek a veszedelem kivédésére kell összefognia.

És itt adunk hírt még valami idetartozó dologról.

A gyergyóditrói közbirtokosságot a pénzügyi hatóságok kilenc millió lej bírsággal sújtották adóeltitkolás címén.

Olyan összeg ez ma, hogy a legerősebb közbirtokosság sorsát is véglegesen megpecsételi. Mit titkolhatott el az a szerencsétlen közbirtokosság, hogy ilyen hatalmas bírsággal fojtogatták?

Bethlen római tárgyalásai

Róma, január 16.

Amint a B. L. tegnapi számában jelentettük, a Rómában tartózkodó Bethlen István gróf volt magyar miniszterelnök már kihallgatáson volt Mussolini olasz miniszterelnöknel. Ma pedig kihallgatáson jelenik meg a pápa, majd Pacelli bíboros, a Szentszék külügyminisztere előtt. A római lapok jelentése szerint a Mussoliné tett látogatásról megjelent ugyan egy szűkszavú kommuniké, de lakonikus-ságára jellemző, hogy még a kihallgatás időtartamáról sem tájékoztatta a nyilvánosságot.

A római lapok egyébként következetesen kitanaknak amellett, hogy a magyar exminiszterelnök római útja szigorúan magánjellegű udvariassági aktus, amelynek nincs politikai célzatossága. Annál inkább bővelkednek kommentárokból a külföldi lapok, amelyek megállapítják, hogy Bethlen római tárgyalásai még sem lehetnek pusztán udvariassági eszmecsere-k, hiszen köztudomásu, hogy Bethlené az oroszánrészt az olasz-magyar barátság kimélyítésében. A külföldi lapok valószínűnek tartják, hogy Bethlen római tárgyalásain szoba kerül a dunai államok konföderációjának kérdése is, s a tárgyalások főképpen arra irányulnak, hogy ennek az új érdekszövetségnek létrejötte esetén is megőrizze az olasz-magyar barátság eddigi kereteit.

— EGY MAROSVÁSÁRHELYI LEANY NYERTE A SORBONNE-EGYETEM EZÉVI DIJÁT. Marosvásárhelyről jelentik: A párisi Sorbonne-egyetem díját, amelyet a francia nyelvet legtekélyesebben elsajátító külföldi hallgató jutalmazza, az idén 69 jelentkező közül Kohn Ella marosvásárhelyi urilány nyerte, aki 20.000 frankon kívül még emlékérmét is kapott.

Asíra (Apolló) Mozgó BRASSÓ

Január 15-től kezdődőleg bemutatja Max Adalbert-et a

„DAS EKEI“ (JUNG MUSS MANN BLEIBEN)

cimű filmben

Evelin Holt, Heinz Könecke, Rosa Valletti, Alfred Abel társaságában.

Mit irnak a berlini lapok ezen filmről:

B. Z. AM MITTAG: Nagyon mulatságos egy meglepő, jó hangulatu, vigan felkavart est.
12 UHR BLATT: Brilláns, felülmúló teljesítmény. Adalbert a legkisebb részletekig valódi.
Rosa Valletti egy felségesen drasztikus jellemtanulmány. A közönség telkesedéssel tapsolt.
BÖRZEN ZEITUNG: A jelenetek egész sora, amelyek alatt a közönség tombolt. Mindenki kitűnően mulatott Bombasiker.

Vasárnap délelőtt nagy Matine-előadás!

Anagyváradai ügyész-ség letiltotta a zsidó kórházsorsjáték 1 millió lejes főnyereményének kifizetését

Tovább bonyolódik a Plesz Béla Stern Zseni ügy — Egy szöke „démon” szerepe — Plesz Béla ellen bűnvádi feljelentést tettek a sorsjegy fondorlatos kicsalása miatt

Nagyvárad, január 16.

Beszámoltunk már röviden arról a bonyolult dolgról, amely a kolozsvári zsidó kórházsorsjáték egymillió lejes főnyereménye körül keletkezett. Az egymillió lejt a 24.812-es számú sorsjegy nyerte meg, amelyet Plesz Béla sicurai (aradmegyei) kereskedő vett annak idején Koch Dánieltől, a sorsjegyakció aradi vezetőjétől. Plesz abban az időben udvarolt egy Stern Zseni nevű belényesi leánynak, a kinek a sorsjegyet odaajándékozta, ez viszont egy fényképét adta helyette cserébe.

Stern Zsenivel való barátsága időközben felbomlott és talán az egész sorsjegyajándékozásról megfélemedezett volna, ha most rem a 24.812-es számú sorsjegy üti meg a milliós nyereményt. A kórházsorsjáték eladási könyveiben Plesz neve szerepelt a 24.812-es számú sorsjegy vevőjeként és így természetes, hogy Plesz Bélával siettek közölni a nagy szerencse hírért.

Ekkor jutott Plesz Bélának eszébe, hogy hiszen a sorsjegy nincsen nála. Rögtön visszamelekezett azonban arra is, hogy Stern Zseninek ajándékozta oda, aki azóta másnak a menyasszonya lett.

Plesz Bélának most már egyetlen tennivalója volt: — a szerencsés sorsjegyet akármilyen áron visszaszerezni! Sietve autóra ült és Nagyvárad felé vette útját. Magával vitte egyik nőismerőst, egy szöke, magistermetű hölgyt, akit beavatott tervébe és előre megbeszélte vele, hogy hogyan fogja Stern Zsenitől a sorsjegyet kicsalni. Azt természetesen, hogy a sorsjegy egy milliót nyert, nem volt szabad Stern Zseni előtt elárulniok. Az autó teljes sebességgel robogott Nagyvárad felé, hogy még idejekorán, mielőtt Stern Zseni is értesül a nála lévő sorsjegy értékéről, rátehesse Plesz Bélának a kezükét.

Plesz Bélának autója, — egy csukott, elegáns luxuskocsi, — a félxfürdői uton váratlanul szembetalálkozott Stern Zsenivel, aki egy teherszállító automobilon éppen bulorokat szállított haza Belényesre, miután, — a mint említettük, — menyasszony volt és már saját otthonának berendezését készítette elő. A különös véletlen tehát szinte a kezére játszotta a gyanútan Stern Zsenit Plesz Bélának fufangjának.

Plesz Béla, amikor a teherautón szembejött Stern Zseni mellé érték, hirtelen megállította az autóját. Kiszállt a hölgygel együtt és, miután futtában üdvözölték Stern Zsenit, a szöke hölgy mézédés hangon megszólalt:

— Jaj de jó, drágám, hogy találkoztunk, éppen magácskát keressük. Nézzé kedves, a Béla vett tőlem még a nyáron hitelbe egy sorsjegyet és ebből bórzasztó kellemetlenségim támadtak.

Ugy adta ki magát ez a nő, mintha egy sorsjegyirodának volna az alkalmazottja. Hogy miért támadhatott volna azonban „borzasztó kellemetlensége” abból, amiért valaki hitelbe vett tőle sorsjegyet és az azért járó száz lejt még nem fizette ki, azt természetesen nem magyarázta meg, de erre nem is volt szükség.

Stern Zseni naivan és kedvesen, anélkül, hogy egy pillanatra is a kepecére gondolt volna, amibe ebben a pillanatban becsalták, szinte még örömmel kiáltott fel:

— Nahát, milyen szerencséd van, a sorsjegy itt van éppen a ridikülőmben! — és a következő pillanatban már ki is vette onnan a 24.812-es számú sorsjegyet, egészen megfélekedve arról, hogy tegnap volt a huzás és ő még meg sem nézte, hogy vajjon nem nyert-e? Az ember rendszerint annyira peszsimista az ilyen dolgokban, hogy talán nem is gondolta, hogy nyerni fog vele, csak éppen tartogatta ott a ridiküljében.

Plesz Béla és a szöke démon, aki ehhez a pokolian aljas cselszövéshez segédkezett nyújtott, rácsaptak, mint a héjak a sorsjegyre és a következő másodpercben már bucsuztak is.

— Na, isten vele, drágám, mi sietünk... — mindketten visszaültek az autóra és most már kényelmes tempóban indultak vissza Aradra, illetve Sicura községbe, hogy először is az „aggódó Plesz-családot” értesítsék, hogy a sorsjegy már a kezükben van.

Az aradi újságírók beszéltek Plesz Bélával, aki elmondotta, hogy még a nyár folyamán udvarolt Stern Zseninek és neki ajándékozta a sorsjegyet. Egyben kijelentette, hogy — a bonyolultak megelőzése, illetve elhárítása érdekében, — hajlandó Stern Zsenit most feleségül venni.

Ilyen könnyen a dolog azonban, úgy látszik, mégsem fog menni, mert Stern Zseninek viszont holnapra van kitűzve az esküvője egy Weinberger nevű belényesi kereskedővel. A sorsjegyakció aradi vezetője, aki annak idején a szerencsés sorsjegyet Plesz

Bélának eladta, vette most kezébe az ügyet és azon dolgozik, hogy Stern Zseninek Weinbergerrel való házasságát megakadályozza és Plesz Bélával hozza össze a leányt.

Egy csernovici ügyvéd titokzatos halála

Bűnvádi feljelentés egy hónappal a temetés után

Bukarest, január 16.

Csernovici jelentések szerint az ottani ügyészség rendkívül titokzatos ügyben vezetett be nyomozást.

December 14-én hirtelen meghalt ott Fischer Adolf dr. ügyvéd. Az elhunyt, annak ellenére, hogy már hatvanhárom éves volt, kitűnő egészséggel és örömdett és Bukarestben élő gyermekei nem is számítottak váratlan halálára. A gyász-hírt jelző táviratra nyomban vonatra ültek és hazautaztak Csernovitzba, de már

Stern Zseni álláspontja az ügy „érzelmi” részét illetően nem ismeretes. Abból a tényből következtetve azonban, hogy Stern Zseni dr. Zigre Miklós nagyváradai ügyvéd utján fondorlatos csalás és félrevezetés címén bűnvádi feljelentést tett Plesz Béla és a társaságában lévő szöke hölgy ellen, az a valószínű, hogy nem óhajtja életét „ezek után” Plesz Bélával megosztani, hanem önállóan reflektál az egymillió lejes nyereményre.

Egyelőre az a helyzet, hogy a nagyváradai ügyészség az egy millió lejes főnyeremény kifizetését táviratilag letiltotta a kolozsvári zsidó kórházbizottságnál és így nagyon könnyen lehet, hogy a zsidó kórházsorsjáték mostani huzásán sem Plesz Béla, sem Stern Zseni nem fognak keresni, hanem — csak az ügyvédek.

igy is későn, mert apjukat már koporsóba zárták.

Most azután szinte egy teljes hónap múlva Fischer Adolf gyermekei feljelentést tettek az ügyészségen, amely szerint számos gyanuk merül fel arra, hogy édes apjukat meggyilkolták és kirabol-ták.

Feljelentésük szerint a szabályellenesen gyors temetés azért történt, hogy az édes-apjuk testén esetleg látható külső erőszak nyomait ne fedezhessék fel.

Január 20-án lesz a Református Kórházsorsjáték döntő napja,

amikor az egymillió lejes főnyeremenyén kívül a hatalmas nyeremények egész tömege kerül kisorsolásra

Kolozsvár, január 16.

Még csak néhány nap választ el a református kórházsorsjáték döntő huzásától s érthető az a páratlan izgalom, amely a közönséget ebből az alkalomból elfogja. Az Erdélyben rendezett sorsjátékok közül egy sem volt, amely egyetlen alkalommal a nyeremények ilyen tömegét kínálta volna és ez magyarázza meg, miért vásárolják tömegesen a református kórházsorsjegyeket.

A január 20-iki, utolsó huzáson nem kevesebb, mint 558 nyeremény kerül kiosztásra, s egy rövid statisztika rámutat arra, hogy milyen óriási eshetőség kecsegteti a sorsjegyek vevőit. Ime:

A főnyeremény 1.000.000 lej.

De az egymillió lejes főnyeremény mellett is egész sereg nyeremény van, amelyek, ha nem is teszik milliommossá a szerencsés nyert, azonban egyszerre megszabadítják őket a gondoktól.

Két drb. 100.000 lejes, 5 drb. 20.000 lejes és 10 drb. 10.000 lejes nyeremenyén kívül 10 drb. 5000, 50 drb. 3000 lejes nyeremeny kerül huzásra, nem is beszélve a 200 drb. 500 lejes és a 300 drb. 300 lejes nyeremenyről. A nyereménytételnek összegezése után kiderült, hogy a november 20-iki huzáson nem

kevesebb, mint

egymillió hatszázharmincezer lej

jut a közönséghez, ami a mai pénzsűk világban azt jelenti, hogy a kórházsorsjáték jóvoltából közel két millió lej kerül be az ország pénzforgalmának vérkeringésébe.

Mindettől eltekintve pedig: mindazok, akik kórházsorsjegyet vásárolnak, egy igazán humanus akció megvalósítását segítik elő, hiszen köztudomású, hogy a református kórházsorsjáték veti meg az alapját az első erdélyi magyar kórháznak, amelynek felállítására régi álma az erdélyi magyarságnak. Mindenkinek arra kell gondolnia, hogy a száz-lejes sorsjeggyel nemcsak nagy összeget, esetleg egy milliót nyerhet, hanem, ha valamikor ő, vagy családjának valamelyik tagja gyógykezelésre szorul, nyugodtan fordulhat a református kórházhoz, amelynek megvalósítását egy téglával legalább ő is előmozdította.

Azt sem szabad elfelejteni, hogy Erdélyben ez az utolsó sorsjáték, mert a kormány többé egyetlen sorsjegyakciót sem engedélyez. Aki tehát ezt az utolsó alkalmat elszalasztja, az többé nem számíthat arra, hogy a szerencse jóvoltából helyrebillent megrendült gazdasági egyensúlyát.

A SOROCAI ÜGY HULLÁMAI

»Landau különben is csak pótképviselő...«

mondja a miniszterelnökségi nyilatkozat

Jorga csak elbeszélgetett, de nem adott felhatalmazást a nyilatkozat nyilvánosságára hozatalára

Bukarest, január 16.

Tegnap számunkban beszámoltunk arról, hogy Landau zsidó képviselő a sorocai embermészárlásról szerzett adatokat és bizonyítékokat Jorga miniszterelnök elé tárta. A miniszterelnök hosszabb ideig tartotta magánál a képviselőt és felháborodva érdeklődött a részletek után is.

A kihallgatás után Landau képviselő nyilatkozatot küldött a bukaresti lapoknak. E nyilatkozat szerint a miniszterelnök legnagyobb megdöbbenéssel szerzett tudomást a sorocai véres éjszakáról és kijelentette, hogy a legteljesebb világosságot fogja követelni ebben az ügyben. A kormány tudni akarja, hogy tényleg csapdába csalták-e a szerencsétlen áldozatokat, ha ez csakugyan így történt, úgy a bűnösök nem kerülnek el méltó büntetésük.

A nyilatkozat szerint erre Landau képviselő kijelentette, hogy nem lehet vilá-

gosságot deríteni a bűntényre addig, a míg a gyanúsítottak a helyükön vannak és a teljes kivizsgálást megakadályozhatják. Erre a miniszterelnök azonnal intézkedett, hogy a gyanúsítottakat fűgessék fel állásukból a vizsgálat folytatásának idejére. Telefonon utasította erre a hadügyminisztériumot és Ottescu belügyi államtitkár.

Landaunak ez a nyilatkozata az esti lapokban jelent meg. Szombaton reggel azután a bukaresti lapok egyenesen a miniszterelnökségről kaptak egy nyilatkozatot, amely többek között a következőket mondja:

Jorga miniszterelnök nem hatalmazta fel Landaut arra, hogy a kérdéssel kapcsolatban nyilatkozatot adjon ki. A miniszterelnök csak elbeszélgetett Landauval, ami nem jelentette azt, hogy Landau szabadtságában van a beszelgetés anyagát nyilvánosságra hozni.

Landau különben is csak pótképviselő, aki csak dr. Fischer Tióadar lemondása következtében jutott be a parlamentbe. Ami pedig a sorocai ügyet illeti, a vizsgálat folyamatban van és a kormánynak be kell várnia a vizsgálat eredményét. Ha a vizsgálat megállapítja, hogy valóban bűnös cselekedet történt, úgy a belügyminisztérium a bűnös polgári hivataltokokat azonnal felfüggeszti. Ha a vizsgálatba bárki is beavatkozik és mindenféle eléggé ellen nem őrzött hírt visz a nyilvánosság elé, ez csak az országának árt.

Itt említjük meg, hogy a bukaresti sajtó nagyrésze hatalmas cikkekből foglalkozik a sorocai ügygel és általában rossz néven veszi, hogy ilyen „nagy ügyet” csináltak a dologból. Az Universul szerint ezelőtt pár hónappal egy granicásár-oztagot támadtak meg az összeesküvők, de akkor nem zúgott az egész ország, hogy mi is történt a Dnyeszter mentén.

Hadijelentések a gazdasági frontról

— SILÁNY BUZA ELLENÉBEN — ROSSZ KÁVÉ.

A múlt év végén létrejött nemzetközi árucseremegállapodások közül most kerültek leszállításra az Egyesült Államok és Brazília közt a kávé, illetve a búzatételek. Brazília a leggyengébb minőségű kávé szállította, de nem kaphat ezért szemrehányást az Egyesült Államoktól, amely a maga részéről silány minőségű búzát küldött. Valószínű, hogy a szerződő felek az újabb szállítmányok beérkezése előtt barátságos megegyezéssel fel fogják bontani a szerződést.

— AZ 1931. ÉVI TÜZKÁROK. A biztosító intézetek szövetségének jelentése szerint az 1931. évi tüzkárok ugyan nem érték el az 1930. évi károk mértékét, mely év a tüzbiztosítók részére különösen rossz volt, azonban az 1931. évi károk is még erősen az átlag fölött mozogtak. Különösen a mezőgazdasági biztosításban nagy volt a tüzkárok száma, míg az ipari és kereskedelmi biztosításban a tüzkárok mértéke normális volt.

— MECSZUNT A NEMZETKÖZI VAGONKARTELL. A nemzetközi vagonkartell szerződése december 31-én lejárt, s így január 1-től kezdve a kartell tagjait a szerződés már nem köti. Ez a körülmény a nemzetközi piacon egyáltalában nem jutott még kifejezésre, mert az egyes államok vasutigazgatóságai a vagonmegrendelésekben nagyon óvatossak a rossz gazdasági viszonyok miatt.

— 22.000 NÉMET CÉG LETT INZOLVENS 1931-BEN. A most publikált német fizetésképtelenségi statisztika szerint az elmúlt évben 13.599 cég ment csődbe és 8499 cég kért kényszeregyezséget. A német fizetésképtelenségi statisztika az előző évhez viszonyítva, körülbelül husz százalékos rosszabbodást mutat.

— AZ ŐSZI BUZA ÁLLÁSA AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN. A római nemzetközi mezőgazdasági intézet jelentése szerint az Egyesült Államoknak őszi búzát termelő vidékein az időjárás nagyon kedvező volt s a vetések kitünően telnek.

— CSÖKKEN ANGOLORSZÁG INDIÁI KIVITELE. A manchesteri kereskedelmi és iparkamara mellett működő indiai kereskedelmi bizottság megállapítása szerint Angolország 1931. évi indiai kivitele az 1930. évi eredménnyel szemben 50 százalékkal csökkent. A legutóbbi hetek indiai eseményei folytán különösen az angol textilipar helyzete Indiában egyre romlik s így rövidesen a kivitel újabb nagymértékű csökkenésével kell számolni.

— ANGOLORSZÁG DECEMBERI KÜLKERESKEDELME. Az angol kereskedelemügyi minisztérium hivatalos jelentése szerint az angol behozatal decemberben 77 millió font sterling értéket képviselt, míg a kivitel értéké ugyanakkor 32 millió font sterling volt. A múlt év folyamán a behozatal értéke 872 millió 174 ezer 709 font sterling, a kivitelé 589 millió 63 ezer 817 font sterling volt.

— MENNYIT KERESTÉK AZ AMERIKAI BANKOK A KÜLFÖLDI EMISZIOKON? Az amerikai szenátus által kiküldött emissziós vizsgálóbizottság adatai most váltak ismeretessé. Ezek szerint a vezető bankok 5,8 millióárd dollár értékű külföldi kölcsön kibocsátásában vettek részt és ezen mintegy 3 és fél százalékos 196 millió dollárért keresték. Az amerikai tőke részvételével kibocsátott összes külföldi kölcsönök a bizottság becslése szerint közel járnak a 15 millióárd dollárhoz, úgyhogy a Wallstreet egész emissziós nyeresége 4—600 millió dollár. Jelenleg azonban már csak 815 dollár értékű külföldi kötvény van amerikai állampolgárok tulajdonában. A „notleidend” kölcsönök listáján Brazília vezet, amely 1927-ben esedékessé vált 56 millió dolláros kölcsönét máig sem tudta megfizetni. A bizottság úgy harározott, hogy a külföldi kölcsönkibocsátás megnehezítésére tesz javaslatokat a szenátusnak.

Mussolini bombája

Alig egy hete, hogy Brüning kancellár minden köntörfalazás nélkül s hivatalosan jelentette be: Németország nem tud már fizetni sem most, sem később... Párisban jóformán el sem ült még a megáttalkodott kapzsiság felháborodásának és esztelen fenyegetőzéseinek a vára, — újabb szenzációs állásfoglalás bombája csapkodtatja a világközvélemény tengerének a hullámain. Ez alkalommal Mussolini lépett fel a nyers szókimondás tribünjére, amelyre mostanában, a szorongó bajok ideje óta, mind gyakrabban ugranak fel a diplomáciai szalonok általában hallgatag, vagy csak suttogó vezéralakjai.

Mintha munkamegosztásban állapodott volna meg német kollégájával, a Duce egy fejezettel továbbfejlesztett egyazon témát: a nemzetközi adósságok régió napirenden levő, de folytonosan összezárt kérdés-komplexumát. Félhivatalos szócsöve, a „Popolo d'Italia” után „Amerikához intézett beszédében” már mintha befejezettnek tekintendő tényként abból indul ki, hogy Németország valóban nem fizethet többé jóvátételt. Viszont abszurd dolog volna megpróbálni erre valahogyan kényszeríteni. Nincs tehát más hátra, mint hogy az európai államok haladéktalanul töröljék egymással szemben fennálló követeléseiket és adósságaikat, szüntessék meg egymás között a hitellezőadós, győző-legyőzött viszonyt, s azután egységszinten lépjenek fel Amerikával szemben. Ezek után ugyanis Amerikának már nem lesz erkölcsi tekintélye és alapja az, hogy háborus adósságait fizetését követelje az európai országoktól. Az amerikai Unió be fogja látni, hogy neki is le kell mondania követeléseiről, követnie kell az európai államok példáját. Ugyanugy, ahogyan Németország befejezett tény elé állította a jóvátételek igénylőit, az egységszinten törölt Európát is állítsa „fai accompli” elé Amerikát, amely ez esetben nem fog a merev Shylock-i álláspontra helyezkedni.

Mintegy azt akarja ezzel mondani Mussolini, hogy Európa könnyítse meg Ameriká számára a nagylelkűsködést. Mert hát a Fehér Ház urai nem kezdeményezhetnek most ebben a tekintetben, hanem csak „engedhetnek az erőszaknak”. A Laval-látogatás óta a nagy pocétán tul Unióban már torkig vannak Európával, a közvélemény már nem rokonszenvez az adósság-elengedés eszméjével, mert a rettenetes válság és munkanélküliség közepette nem találja megengedhetőnek ezt a gesztust, aztán meg az idén új elnökválasztás lesz, ami a belpolitikai problémákra összpontosítja a Hoover-kormányzat figyelmét. Erőteljes európai állásfoglalás kell ennél fogva az, hogy Amerika kilépjen duzzogó „splendid isolation”-jából s hajlandó legyen elővenni is a spongyát.

Jól értesült körökben — mondják a Duce nagy cikkével kapcsolatban a jelentések — úgy tudják, hogy a „Popolo d'Italia”-beli „Beszéd Amerikához” kifejezetten a washingtoni kormány tudtával látott napvilágot, hiszen az Egyesült Államok és Olaszország között, különösen Grandi öszi látogatása óta, a legbarbárabb viszony. Szóval az is lehetséges, hogy Amerika valóságosan táncra hívja magát Mussolini-val.

Majdnem teljesen közömbös azonban, hogy tényleg így áll-e a dolog, vagy nem. A lényeg az, hogy a Duce továbbfuttatta a Brüning által megkezdett stafétát a jóvátételtől a háborus adósságok kérdéséig. De ezzel valószínűleg nem fejeződött be a gyors staféta-futás, sőt csaknem bizonyosnak látszik, hogy Mussolini nevezetes cikkével csak tovább akarta adni a staféta-botot Amerikának a harmadik etappra, a leszerelési kérdés kiszakadásához. Ha igaz, hogy a „Beszéd Amerikához” a Fehér Ház előzetes jóváhagyásával jelent meg, úgy feltétlenül számolni kell most Stimson, vagy talán maga Hoover beugrásával.

Mert a Ducának azt a megállapítását, mely szerint Amerikának nem lesz többé erkölcsi tekintélye a háborus adósságok behajtásához, ha az európai államok egymásközti likvidálnak és egységszinten ölölkeznek, aligha fogja egyszerűen tudomásulvenni és szó nélkül hagyni Washington. Amerika ugyanis újabban a leszerelésről teszi elsősorban függővé az adósságok elengedését s nem csupán a jóvátételek törlesztését. Ezen az alapon pedig morálisnak tartja magatartását. Miért mondjon le követeléseiről olyan adósságokkal szemben, akiknek évente dollárban is milliárdjaik akadnak a fokozott fegyverkezésre? Európai nyomor ide, európai nyomor oda, ennek ellenére is költségesnek átlag egyhármadát költik fegyverkezésre a régi kontinens győztes államai. Ha van pénzük erre, legyen pénzük a háborus adósságok törlesztésére is, — ez az amerikai gondolkodás logikája. Innen van, hogy Amerika ma sokkal kíváncsiabb a leszerelési konferencia kihatásaira, amelyek rögtön februárban, a kezdetben, meg fognak mutatkozni nagyjában, mint a lausannei értekezlet határozataira.

S ha ebben a megfordított sorrendben amerikai logika szerint tekintjük végig a jóvátétel — háborus adósság — leszerelési probléma-láncolatát, ha a leszerelési értekezlet várható eredményeiből indulunk ki, úgy most sem fűzhetünk vérmes reményeket egyik kérdés győztes és végezetéhez.

leges rendezéséhez, megoldásához sem. Hiszen, amint Ghika külügyminiszter exponéjából is kiderül, a genfi konferencián egymással szöges ellentétben levő felfogások kerülnek szembe, amelyek között még egészséges kompromisszum sem mutatkozik lehetségesnek. Amíg Németország és a vele egyszerű államok teljes jogegyenlőséget követelnek a fegyverkezés terén is, Franciaország és szövetségesei továbbra is fenn akarják tartani a győztesek és legyőzöttek közötti megkülönböztetett elbánást. Hogyan alakulhat ki ilyen körülmények között a Mussolini-sürgette európai egységfront, még

ha feltesszük is, hogy kontinensük állami Lausanneban tényleg fel tudnának emelkedni az egymásközti adósság-törlesz magaslataira?

Csak majd ha vesszőfutással változtatja a válság ezt a stafétázást, akkor vehetjük biztosra, hogy a jóvátétel, adósságok és leszerelés annyit nyaggatott hármass-problémája összeegyeztetődik és egyetemes megoldást nyer. Addig hol az egyikből, hol meg a másikkól kiindulva futkossák az államférfiak ezt az örült körbe-körbét.

K.

REGGELI INTERJU ZONGORAKISÉRETTTEL

Muth Gáspár sváb vezér feltárja a titkot: Előbb gazdasági és aztán politikai szervezkedés

Mi különbség van a szászok, svábok és magyarok gazdasági helyzete között

Temesvár, január 16.

Este és telefonon beszéljünk meg a másnapi intervjuk idejét.

— Reggel? Reggel kilenckor a prefektúrán van dolgom, de nyolc órakor szívesen látom, — mondja dr. Muth Gáspár szenátor, a bánáti svábság legláthatóbb politikai vezetője.

Reggel nyolckor?

Szorgalmas emberek a svábok, korán kelők. Sajnos: korán kelők.

Reggel nyolckor dr. Muth Gáspár tényleg már fogad. Nem kell várakozni. Bizonyára hét órakor kelt, mert nyolckor már frissen borotvált és teljesen felöltözött. Lenn a vizes és szomorú város még jóformán sötét.

Ilyen korán reggel politikáról beszélni? Hát van az embernek jó dolga?

Ott és abban a pillanatban határozom el, hogy nem viszem politikai vágyaimra a beszélgetést, pedig eredetileg azért kértem az intervjút. Azért kértem, hogy a B. L. olvasóit beeláttassam, még jobban és még mélyebben belevigyem annak a szakadárnak ismertetésébe, amelyről már irtam és amely odamutatott, hogy a bánáti svábság és általában az ország svábjai a párton belül és abból kiszakadva különböző világszemléleti kottériákra oszlanak és bomlanak.

Nagyon érdekes lett volna, de mégsem. Így reggel kiegyensúlyozottabb és nyugodtabb az agy és így reggel a válaszok megmondottabbak és óvatosabbak. A centráls párt vezérét ilyenkor nem lehet olyan feleletekbe sodorni, amelyek mögül az elrejtett őszinte válasz mögé láttatni lehessen.

Nem baj. Így sem baj. Van más is, mint politika és van súlyosabb kérdés és e perben égetőbb, mint a politika. — Egy kis politikamentes beszélgetést kérek, szenátor Ur — kezdem — egy kis tanácsot inkább. Arra kérek választ, hogyan csinálják a svábok, hogy ők — világválság ide, gazdasági krízis oda — még mindig nincsenek annyira „enn, mint mi: magyarok.”

Sajnos, ez nem igaz. Mi is lenn vagyunk, — mondja a szenátor —, mi is vergődünk. A sváb kereskedőnek is vannak nehézségei, az iparosnak is és a mezőgazdának is. A mezőgazdáról ma már beszélni sem szabad. Falusi bankjaink legtöbbje tönkrement. Tönkre mentek az apró malmok és téglagyárak.

Közbe kell vágni. Nem a sirámot kérem, hanem a tanácsot. Annak a vitat-hatatlan felülállásnak kulisszája mögé kell látni, amely a svábok gazdasági életét fémjelzi. Náluk nem zuhan annyira össze mégsem minden, mint nálunk. Bennük még van vitalitás, holott bennünk csak a letargia ernyed szünettelen.

És lassan odaérünk, ahová érni kell. A szövetkezeteknél tartunk, azoknál a sváb szövetkezeteknél, amelyek még ma is mennek. Nem úgy, mint régen, de azért mennek. A szenátor már azokról a magtisztító gépekről beszél, amelyeket ezek a szövetkezetek a jobb és investíciósra hajlamosabb években beszerettek és amelyek lehetővé teszik, hogy a Bánát buzája, a 80—82 kilós bánáti buza, legfeljebb egy félszázalékos idegen anyaggal keverten kerül a világpiacra. És arról szól, hogy közvetlenül kerül a világpiacra, mert a termelőszövetkezet nem áll szóba a közvetítő kezekkel és így megtakarítja a közvetítő hasznát, egyedül és százszázalékosan veszi fel a kiviteli prémiumot, sőt direkt irányítja az állatexportot is.

Mindent közösen csinálnak, mindent egymással párhuzamosan, mindent kéz a kézben. És a szenátor azt állítja, hogy

nálunk nincs másképpen.

Kétszer, háromszor egymásután elmondja, hogy náluk is volt bankbukás. A Sváb Kereskedelmi és Iparbank megbukott. Kihangsúlyozza és jelentőssé emeli, hogy megbukott egy bankjuk. Egy!

Nálunk? Nálunk se szeri, se száma. Megbukni nem csak annyit jelent, hogy csődbe menni. Megbukott a kényszer-egyesítésbe menekült pénzintézet is.

De hiába minden erőfeszítésünk, hiába tömörült párhuzamosan és egymástól függetlenül termelő és külön értékesítő szövetkezetekbe a mi gazdasági erőnk: az adóval nem birunk, — mondja a szenátor.

Elmondja, hogy a sváb paraszt már be sem jön a városba, mert nem kell neki semmi, mert nem vesz semmit. Nem vesz csizmát és nem vesz ruhát, csak legfeljebb az adóját fizeti. Nem akar tönkre-menni és nem is fog tönkre-menni. Aki eddig meg tudta őrizni higgadságát és nyugodtságát, aki nem ugrott bele ház- és gépvásárlásokba, az boldogul. Az így valahogyan boldogul, de a többi nyögi a maga adósságait, a birhatatlan kamato-kat és a roppant egyéb terheket.

Már megint panasz. Már újra visszazökkentünk a stereotip szomorúság és nyomorúság boncolgatásba.

De a Gauk szenátor Ur, azok csak működnek? Nálunk komolyan az egyetlen politikai párt sem működik, gazdasági tömörüléseink pedig csirájukba fuladnak. Gyűlésre sem lehet a parasztot összehívni. Arról, hogy tagdíjat fizessen, szó sem lehet.

Tagadhatatlan: a svábságban van fanatizmus. Magunkkal hoztuk, hogy a közügyek iránt érdeklődünk és talán ott a nyitja annak, hogy a svábság intenzív közösségi életet él, mert rájött arra, hogy az összességben szenvedni nyugtatóbb.

Mi sem bírjuk jobban a krízist, de talán jobban álljuk, mert inkább átlátjuk, hogy ez a tragédia, amely most reánk zuhan, nem egyéni tragédia, hanem a világ borzalma.

Igen, ez már közelebbi hang. Ez már fényt mutat a világosságot varázsol.

A szövetkezés eszükességének eszméje most mindenhol erősödik, — folytatja Muth Gáspár —, mert mindenhol látják, hogy az egyén elmerül, de a szövetkezés ereje, ha a frontot át nem is törli, de megállja a sarat.

A svábság összeköttetést tart fenn a jugoszláviai svábokkal és onnan veszi a hírt, hogy az ottani agrár-szövetkezés, az Agrária, ugyancsak kitűnő eredményeket ér el. Ez a hitelszövetkezet éppen most mutatta ki, hogy „befagyott” hitelsi a ki-helyezett összegeknek legfeljebb 2—3 százaléka teszi ki. Csak két-három százalék omlott össze, mert szövetkezés nyújtotta a hitelt és mert a szövetkezésben — svábok ülnek, svábok vezetnek és svábként összetartanak.

En azt hiszem — mondja dr. Muth és most először vall nyíltan és beszél tanácsadóan őszintén —, nekünk talán ott a magunk külön erőnk, hogy előbb vagyunk gazdasági agitátorok és csak azután politikai szervezők.

Ez az, ide kellett jutni. Ehez az irány-mutatáshoz kellett elérkeznünk, hogy a kulisszák mögé láthassunk. Előbb gazdasági agitációt csinálnak a svábok és csak azután politikait. Mindenben helytálló felfogás és mindenben elsőrangú politika! Népkisebbségnek politikai ereje csak úgy lehet, hogy előbb kioldja azt a gazdasági nyomást, amellyel a többségi nemzet reá nehezedik. A svábok felismerték! Nem törődnek a politikai homogenitással annyit, mint amennyit a gazdasági egyetnhaladással törődnek! És ha meg-nézzük a tényleges helyzetet és összevet-jük a centrális párt fejének nyilatkozatát azokkal az elkülönülésekkel, amelyekről

legutóbb irtam, megállapíthatjuk, hogy politikai, tehát világnézeti különbségek a svábok között lehetnek, de gazdasági egységet azért meg nem bontják.

A szászok, azok ma is gazdagok, — sóhajtja a szenátor —, de a szászok nyolc-száz esztendeje élnek kisebbségi sorsot, mi meg csak azóta, amióta Temesvárt a sváb szoldosok a török hódoltság alól visszaszerezték ez pedig 1716-ban történt.

Fiatalok még, mint kisebbség. Még csak 3—4 generáció tapasztalta ki a kisebbségi sors rejtett útjait. A szászok már nyolc-száz esztendeje tudják, hogyan kell a többségi elnyomatással szemben úgy védekezni, hogy gazdasági hatalmukat meg ne törjék, sőt, hogy gazdasági hatalmuk a nyomás ellenére is generációról-generációra emelkedjék.

Mi magyarok, csak tizennégy esztendeje éljük a kisebbségi sors gazdasági szenvedéseit. Tizennégy esztendő a világmin-denség idő-távlátában talán nem is egy szemrebbenés, de mégis sok idő, ha le-mérjük, hogy e pillanat alatt semmi sem történt. Politika történt eddig még csak mindössze. Leginkább rossz politika. Nálunk még ez a politikai agitáció megelőzi a gazdasági, nálunk még nem ébredt az őszön, amely a gazdasági kollektivitás egyetlen megváltó kiutjához vezethessen.

A másik szobában, most hirtelen megszólal a zongora. Muth Gáspár nagy doktor fia zongorázik. Az előbb itt volt benn, a fogadó szobában és megkérdezte az apját, hogy várjon-e a közös reggelivel.

Igen, várjatok. A szerkesztő úrral rögtön végzek.

És a magas, vállas nagy fiu most vár és — zongorázik.

Nem nagy igényű dal, amit játszik. Szerzője a romantikus korból való, az bizonyos.

Reggel, éhgyomorra, esős, sötét január-ban, ébredés után és reggeli várásban svábok házában felnőtt férfi romantikust zongorázik.

És Muth Gáspár még állítani meri, hogy a magyarok és svábok gazdasági nyomása és leteperése között semmi különbség.

Hát van olyan magyar ház, aho. felnőtt férfi-ember hajnali-reggel éh-gyomorra zongorázik?

Ezt a zongorázást, legalább ezt a zongorázást kellene megtanulni.

Ez a titkuk.

Halász Sándor

Uj politikai párt alakul Budapesten

Budapest, január 16.

A Magyarország című budapesti napilap értesülése szerint Budapesten új politikai párt van kialakulóban. Az új párt vezére Kállay Tibor, aki több, főképpen ellenzéki pártokból kivált politikusok segítségével igyekezik a párt kereteit kiépíteni.

Brüning és Briand táviratváltása

Páris, január 16.

Brüning német birodalmi kancellár a francia politikai élet nyilvánosságától visszavonuló Briand külügyminiszterhez megleghangu táviratot küldött s ebben diplomáciai együttműködésükre való hivatkozással azt a kívánságát fejezte ki, hogy Briand mentől hamarabb nyerve vissza teljes munkabírását. Briand a német kancellárnak szívélyes hangú táviratban mondott köszönetet.

MAI KISLÁNY IMAJA

Fagy tudod mit!? Engedek egy picit,
Mért ne éri ensem is deficit?
Lehet felölem két arasz a mell,
Mért ne nézném ezt uracskámnak el?
Ne legyen csak irodákban tere,
Stoppolt lehet minden pulloverel!
A könyvelés ktsújjában legyen
És friss bundát csak évenként vegyen!
Legyen parfümjé tintaszag csupán,
Vössön naponta ezerszer kupán!
A cukorkája „Koprol” is lehet
S ha letszik, lassan a gyámra mehet...
Legyen brutális, mit nekem, ha mar?
Uram! Egy partit! Akárki! Hamar!!

NEMES FERENC

KÉTMILLIÓS KÉNYSZEREJEGYZSÉG
MÁROSHÉVIZEN. Marosvásárhelyről jelentik: A marosvásárhelyi törvényesek elfogadták Bermann Léo maroshevízi vas- és fűszerkereskedő kényszerjegyzési kérését. A cég passzív 2,011.517 lejre, aktívai pedig 3 millió 261.419 lejre rugnak. Az aktívák arányban vannak. A cég száz százalékol ajánl bitelezőinek, amit 32 hónap alatt fizet ki, kamat nélkül, három havai részletekben.

**- PREFEKTUSVÁLTOZÁS MAROSME-
GYÉBEN.** Marosvásárhelyről jelentik: Maros-
megyében prefektusváltásról beszélnek.
Raileanu, a jelenlegi prefektus, akit még
Hamangiu nevezett ki, Bacauban vizsgál/bi-
rói funkciót is végez egyuttal s így csak
ideiglenesen tartózkodhatik a prefektusi
székben. Utódja valószínűleg Popa Traian
marosvásárhelyi tanár lesz.

— A BRASSÓI RENDŐRSÉG HIREI. Csütörtök este fél nyolckor letartóztatták Kisgyörgy István és Asztalos Géza nevű egyeneket, akik Luxemburg Róza és Liebknecht Károly, az ismert forradalmárok halálózási évfordulója alkalmából, kommunista röpiratokat akartak terjeszteni. Megmotozásuk alkalmával 500 példányt találtak náluk az említett röpecédulákból. A letartóztatottak egy helybeli kommunista sejt tagjai. — Egy Rezedek Péter nevű kiskoru fiu késével megsebzta Vintilla Péter rendőrt, aki egy társával folytatott csetepatét akart megakadályozni.

**Ingyen küldöm
szülőltvány és gyümölcsfa
árjegyzékemet,**

JANUAR 18.

— A szezon legérdekesebb filmpremi-
erje. Tegnap kezdte a brassói Modern
Mozió a „Mona Lisa” című filmet veti-
ni. Bolváry Géza, akinek specialitása a
könnyebb fajsúlyú filmek rendezése volt,
ezúttal megmutatta, hogy a komolyabb
műfajban is maradandó értékű remekmű-
vet tud alkotni. Az ő érdemének tudható
be egyedül, hogy a világhírű képrablás

★ ORVOSI KÖRÖKBŐL. DR. Graef Helmut, a heidelbergi fakultásról. hétfőn, január hó 18-án, nyitja meg rendelőjét: belgyógyász és női betegek részére. Rendel naponta 10—12 és 2—4. Hirsch-er-utca 20. szám. (e)

AZ MÁR MÁS

HELYES LOGIKA

KINOS KÉRDÉS

Bosszus hallgató: No és hány éves volt, mi
kor elfelejtette? (Lustige Kiste

★ Dr. Zakariás István, volt bpesti Rókus-kórházi assistens, orvosi rendelőjét Csernát-faluban (Cernatu) megkezdette. Rendelés egész napon át. Igazolt szegényeknek délután 5-6-ig ingyenes rendelés. (el)

A CSEH BEHOZATALI ENGEDÉLYEZÉSI ELJÁRÁS KITERJESZTÉSE. A Nádorosi Politika értesülése szerint a kereskedelemügyi minisztérium szerint a kereskedelemügyi minisztérium az érdekelt körök kérelmére a kazein, tej, szárított és kondenzált tej behozatalát a legközelebbi napokban engedélyezési eljárásához köti.

KÁVÉHÁZ BRASSÓ

Folyó hó 16-án a híres hadvez.

Giddys duo.

A kitűnő 8 személyes

Popov balett néger táncos

vezetése mellett.

Leont'nov orosz tánc-duo.

EL SÓDANGLI LA 77. ZENE

— **Kisküküllő megyei hírek.** Dicsőszentmártonból jelentik: Nicola Demeter balavásári gazda, Tódor nevű öccse segítségével fűtykösökkel nekirontott feleségének. A szerencsétlen asszonyt csak a szomszédok mentették meg a teljes agyonveréstől. A brutális emberek ellen megindult az eljárás. — Egy dicsőszentmártoni teherautó Küküllővár környékén ki akart kerülni egy szekeret, de a sikos országúton megcsuszott s az árokba fordult. A soffőr kisebb sérülésekkel uszta meg a balesetet, az autó ellenben teljesen összetört. — Serban Péter, fiatal almási legény szerelmi bánatában felakasztotta magát. Mire tettét észrevették, már nem volt benne élet.

— **Bolhácson nincs válság.** Dicsőszentmártoni tudósítónk jelenti: Bolhács kisküküllői szász községben, ugylátszik senkit sem érint a válság. Az elmúlt héten harminc esküvő zajlott le a faluban.

— **Időjárásjelentés.** Budapestről táviratozzák: A Meteorológiai Intézet jelentése szerint az időjárásban lényeges változás nem várható.

— **Megkövezték a csendőrséget a belgrádi egyetemi hallgatók.** Belgrádból jelentik: Az egyetemen tegnap kiújultak a tüntetések. Az ellenzéki értelmű diákok kiverték az épületből a kormánypártiakat, majd az erkélyre vonultak, ahonnan beszédekkel intézték a tömeghez, egyben pedig a lent összegyűlt csendőrökre közúti zúditottak. Később egyenként elszállították az épületből. Hír szerint az egyetemet ismét hosszabb időre bezárják.

— **Dréhr Imre magyar népjóléti államtitkár bíróság elé állítják.** Budapestről jelentik: A népjóléti miniszteriumban folyó vizsgálat során súlyosabb természetű vádak merültek fel Dréhr Imre államtitkár ellen. A parlament tegnapi ülésén, az ellenzék nyomására, Dréhr Imre mentelmi jogát felfüggesztették és így az államtitkár ügyében rendes bíróság fogja kimondani az ítéletet.

— **Shaw szerint Európában még nincs válság, csak zűrzavar.** Fokvárosból jelentik: Bernard Shaw tegnapi délafrikai útján ideérkezett. A világhírű író kijelentette a kikötőben összegyűlt újságíróknak, hogy utközben a hajón befejezte legújabb művét, amely az újgazdagok ellen irányuló szatíra. Legközelebbi könyve pedig Oroszországról fog szólni. A világhírszóra vonatkozólag Shaw azt a meglepő kijelentést tette, hogy Európában még nincs válság, csak zűrzavar, amely mindaddig fog tartani, amíg a kapitalista vilárendszer össze nem omlik. Hogy az ő halála után mi történik — mondta végül Shaw — igazán nem érdekli.

— **Egy „felháborító” ajánlat.** Csikszederéből jelentik: Liebl Ede gyergyóditrói bankigazgató, nyugalmazott pénzügyi tisztviselő felkereste a csikszederadi pénzügyigazgatót és arra kérte, hogy öt hónap óta hátrálékban levő nyugdíjával törlesztesse bankja ezévi adójának egy részét. tekintve, hogy a bank kényszer-egyezség alatt van s kinnlevősegeit nem tudja felhajtani. A pénzügyigazgató a szó szoros értelmében elkergette a bankigazgatót, mert „felháborítóan” tartotta ajánlatát. Érdekes, hogy már adót sem lehet nyugdíjjal törleszteni.

SAUERWEIN

A világhírű francia publicista 25 éves tevékenység után kilépett a Matin költeléből, Sauerwein lépésének súlyos politikai jelentősége is van.

— **ELOFIZETŐINK** kísérjék figyelemmel a címkéjükön feltüntetett lejáratot. A lap zavartalan expedíciója érdekében gondoskodniuk idejében a lejárt előfizetés megújításáról s ha akár póstán, akár megbízottunk útján megújították az előfizetést, figyeljék meg, hogy 8 napon belül az új lejárati szerepel-e a címkén.

— **A bánási sváb frakciók harca a bíróság előtt.** Temesvárról jelentik: A bánási svábság két egymással ellentétes táborra találkozott tegnap a temesvári törvényszéken. A magát hivatalos sváb szervezetnek valló népközség, amelynek élén Muth Gáspár dr. szenátor, Kräuter Ferenc dr. és Reiter Imre dr. képviselők állnak, régóta hadakozik az ugynevezett független svábsággal. A független svámmellé állott Bittó Miklós aradi szerkesztő, aki az Arader Zeitung című lapjában számos alkalommal támadta a három sváb parlamenti tagot és Schiller Ervin szolgálaton kívüli kapitányt, a népközség főtákarát. Megirta többször, hogy Muthék lepakolták a mindenkori kormányral, kiszolgáltatták a sváb nép érdekeit csak azért, hogy maguknak man-

dátumot és kitüntetést szerezzenek. Muth, Kräuter és Reiter meg is kapták a román koronarendet, aminek ellenében annak idején lemondtak arról, hogy a nemzeti pársztpárti kormányt a gyulafehérvári határozatok betartására sürgessék. Muth Gáspár dr., Kräuter Ferenc dr., Reiter Imre és Schiller Ervin sajtópereket indítottak Bittó Miklós ellen. A perek tárgyalását a temesvári törvényszék tegnapra tűzte ki. Ilias Aladár aradi ügyvéd, Bittó Miklós védője kifogásolta a temesvári törvényszék illetékességét, mert szerinte a sajtóperek tárgyalására az a törvényszék illetékes, amelynek területén az Arader Zeitung, illetve a támadó cikkek megjelentek. Muth Gáspár heves hangon ellenzte Ilias dr. javaslatát, a törvényszék azonban elfogadta a fejtegetést és úgy határozott, hogy az összes iratokat az aradi törvényszékhez teszi át.

— **EGY PILÓTA KALANDOS LESZÁLLÁSA.** Egy pilóta, aki Cleveland-ből repülőgépen Newyorkba indult, fel szállás előtt értesült róla, hogy sűrű ködtengeren át kell majd haladnia. Sikertől mégis Newyork állam egyik repülőterét megközelíteni, de ott is vastag köd fogadta. A repülőtéren hallották a gép berregését, s hogy a pilótát veszedelmes helyzetéből megmentésük, a tér közepére két hordó gázolint öntöttek, majd lángra gyújtották. A pilóta, akit erről szikratávíróval értesítettek, köröket írt le a ködtenger felett és várta a köd oszlását. Amikor a tűz kialudt, nagy nyílás tátongott a ködtengerben, amelyen keresztül a pilóta szerencsésen leszállhatott.

— **A temesvári prefektus komolyan veszi megbízatását.** Tudósítónk jelenti: Temes megye prefektusa, Furluganu Oktáv, a vármegye tisztviselőihez figyelemreméltó körrendeletet intézett. Megállapítja, hogy a tisztviselőknek nem szabad okot adniok viselkedésükkel gyanúsításokra és feljelentésekre. A köztisztviselő a becsület útjáról sohasem térhet le. Felkéri a vármegye összes tisztviselőit, hogy purifikáló munkájában támogassák. Ha bármely tisztviselő részéről visszaélést észlelnek, arról haladéktalanul teygenek jelentést a prefekturán. A temesi közigazgatás régi jó hírnevét vissza kell állítani és a nem odavaló elemeket el kell távolítani. A prefektus utasítja a tisztviselőket, hogy a közönséggel mindenkor udvariasan bánjanak, mindenkinek készségesen adják meg a szükséges felvilágosítást és igyekezzenek előzékeny viselkedéssel és gyors elintézással maguknak rokonszenvet szerezni. A körrendelet végén a prefektus megbizsa Tieran Emil dr. vármegyei főjegyzőt, hogy szigorúan őrködjék a közigazgatás tisztasága és a tisztviselők becsületes működése fölött.

— **Tordai hírek.** Tudósítónk jelenti: A Torda várossal szomszédos községeknek, mint: Polyán, Keresztes, Bányabük, Koppánd, a kemény tél beállta óta kellemetlen vendégei vannak. Nap-nap után farkasok jelennek meg kettős, hármas csoportokban, amelyek, az éhségtől hajléva, annyira merészek, hogy nem maradnak a falyak határán, hanem azok lakóházaik közé is bemennek. A lakosság fegyverhiányában tehetetlenül áll a farkasokkal szemben. Legalább is csak égő szalmacsutkákkal, kolompokkal tudták az ordasokat elriasztani. Torda vadászai elhatározták, hogy a mind veszedelmesebbé váló farkasok ellen hajtóvadászatot rendeznek. — A tordai róm. kath. szociális misszio a Vigadóban műsoros táncestélyt rendezett, amelynek keretében helybeli műkedvelők és két tordai dalárda közreműködésével bemutatásra került „Képek a magyar dal történetéből” c. alatt egy nagyszerű előképsorozat, amely a legrégibb időktől napjainkig éneken és képekben ismertette a magyar dal fejlődését. Az estélynek oly nagy sikere volt, hogy azt, ugyancsak zsúfolt ház mellett, két nappal később megismételték. — Gerezdkeresztur községben a román fiatalok tánccsopát rendezett, amelyre nagy számban jelentek meg a szomszédos községek legényei és leányai is. Miután a mulatságot rendező házigazda nem fukarkodott a szeszes italokkal sem, a mulatság résztvevői összeverekedtek. A verekezés során a bortól felhevült legények bicskáikat is elővették és ezekkel harcoltak egymás ellen. A harcnak csak hamar két áldozata lett. Az egyik ludasi legény Bobotasca Juont annyira össze szurkálta, hogy még a helyszínen meghalt, míg egy másik, ugyancsak ludasi legény, Beldean Vasile súlyosan megsebesült. A verekezés résztvevőit a csendőrség letartóztatta és a tordai ügyészségnek adta át. — Bálint György, a tordai megyei Vajdaszentiván községben lakó falusi gazda néhány nappal ezelőtt feleségével együtt elment hazulról és ezen idő alatt két kiskorú gyermekét őriztetlenül a lakásban hagyta. A magukra maradt gyermekek az istállóba mentek és ott gyufával játszani kezdtek. Hirtelen az egyik eldobott gyufától lángra lobbant az istállóban levő szalma, amelytől a tűz átkapott az istálló fedelére, onnan pedig a lakóházra is. Mire a szomszédok a tüzet észrevették, már egy lakóház, mint az istálló porig leégett. A gyermekek kicsi hirt, hogy nem égett az istállóban. A vizsgálat megindult.

Az ideális hashajtó a Dr. Bayer-féle

PURGEN

DECSEY ZOCTÁN:

100

A SIRÓ VÁROS

A katonák feltűzött szuronnal, kemény lépésekkel fordulnak ki a kapun és negyyszöglet formálnak.

A négyyszög közepén hajadon fővel, kötéllal egymáshoz bilincsel kezekkel tá-molyog az öreg és a szájas tacsó.

A kapuban a gyermek eliskoltja magát és a földre omlik. Maga után rántja az öreget, aki térdre bukik.

Szuronyok hegyével piszkálják fel őket.

— Előre! Mars!

— Jaj, hová visznek, hová visznek? — jajgat a fiú, akit borzalmas sejtések gyötörnek, ismeretlen veszedelem réme veti rá árnyékát és nem akar megindulni.

Az öreg bárgyun áll mellette és amikor a fiú csaknem minden harmadik lépésre a földre veti magát, a kötelék őt is lerántja.

— Előre! Előre!

Az egyik katona káromkodik és a puskaaggal oldalba nyomja a gyereket. Az felsikolt és néhány lép st előre szalad és újra összeroskad és szüköl halálos rettegésében.

Most a járdán támad kétségbeesett jajgatás, óbégatás. Egy öreg, kendős asszonyka furakodik át a tömegben. Zilált, ősz haja kilóg a kendő alól, arca a gyors szaladástól kivörösödött, szakad róla az izzadság. Kétségbeesetten, rimánkodóan nyújtja összekulcsolt kezeit a katonák felé.

— Jaj, írgalmazzanak a gyermekemnek. Ne bántásák. Olyan jó fiú! — Aztán ott szalad mellettük az uttesten és folyton ordítanak:

— Ne bántásák őt! Engedjék szabadon! Nem vétett senkinek!

Pista halálos rémüléssel a szívében követi a menetet. Nem az újságírói hivatás teljesítése sugallja neki, hogy menjen, de valami szörnyű ígézet vonzza és büvös hatása alól nem tud menekülni. Olyannak tűnik fel az egész neki, mint

egy rossz álmom, amelyet azonban mégis végig kell csinálni addig, amíg fel nem ébredünk, hogy aztán megnyugodva térjünk napirendre a rossz érzések felett. Sejtji, hogy mi készül, de nem hisz benne, hogy igaz lehessen. Azért megy a szomorú menettel párhuzamosan és vele tartanak az utcán összeverődöttek, akik mind úgy érznek, mint ő, kétség és remény között hánynyódnak a lelkiük és nem hiszik, hogy valósággá legyen az irtóztató.

Csak az a szörnyű gyermeksikoltozás ne hasogatná a hátakat!

Lassan haladnak előre, de mintha kiszámították is volna a lassuságban. Csak hadd verődjenek össze mind többen a kíváncsiak. Csak hadd terjedjen el mind nagyobb körben és minél gyorsabban az elrettentő példa.

És a gyermek folyton sikoltoz, a járdáról pedig szörnyű echóként reagál az anyai szív sikitása. Hiába törtet a gyermek felé a szerencsétlen asszony, kemény katonaöklök szorítják vissza. Jaj, hát nincs földi erő, ami segítsen?

Most fordulnak be a Kálvária-ntca sarkán a Bethlen-körútra. A kórház idom-talan épülete alatt haladnak. Pista fel-néz az ablakra, amely mögött annyit szenvedett. És most Sáríkat látja, amint ágya felé hajol. A szívét újból nagy keserűség önti el, de hát mi az ő keserű-sége az öreg asszonynak mérhetetlen anyai fájdalomhoz képest.

Az anyókanak már teljesen elrekedt a hangja, már csak nyöszörögni tudott. Kétségbeesett tanácsalanságában segélykérően nézett körül a tömegben. Egy kiálló kőben megbotlott és csaknem felbukott. Pista elkapta a karját és magához szorította.

— Oh, anyák kálváriájának örökös utja. Hát sohasem szünik meg Mária hét fájdalma, míg ember lesz a földön?

Most szinte szégyenkezett az ő gyenge-

ségén. Mi az ő fájdalmanak mértéke ennek az asszonynak szenvedéséhez képest? Mi az ő keserűsége a kínok háborgó óceánjában, amely előnti a siró várost?

Elvesztette a célt, elvesztette a követendő irányt? Hiszen itt mindenki segítségre, gyámolításra szorult és neki toll van a kezében, toll, amely sebeket is oszt, de gyógyít, vigasztal és erősít. Fel-emeli a porba alázottakat, lesújtja a gögő-söket, pöffeszkedőket. Kicsiny sereg felett parancsnokoskodik, de az ólomsorok hadserege jól rendezett sereg és ha ro-hamra indul a jog, az igazság győzelmé-ért, megpattantja a gátakat. Botor kezé-ből betonból gyurják a hatalmas töltéseket, amelyek nemzetet és nemzetet, embert és embert elválasztanak, de ha majd minden toll az igazság szolgálatába szegődik, az ólomsorok offenzívája győzedelmes-kedni fog...

Az asszony karja elerőtlenedik. Magához kapja a lehanyatló testet, könnyű, mint a pehely. Két karjában tartja a vézna, madártestű kis öregasszonyt és beviszi egy kapualjba.

Egy lakatosmester udvara ez. A házi-gazda ott dolgozik a műhely ajtajában, szaporán kalapálgat üllőjén.

— Jó ember, segítsenek ezen a szeren-csétlenén. Elájult. Amíg a mentők érte jönnek.

A lakatos átkapja két hatalmas karjával az asszonyt és beviszi a műhelybe. A legény ágyára fekteti, felbontja a szakadozott bluzt s erős fejét az asszony mellé re hajtja.

— Lélekzik még!

A feleségéért szalad a belső szobába. Pista már a sarki üzletben telefonál a mentőkért.

Még mindig nincs vége a kálvária út-jának. De most vezényszó hallatszik és a tüzerkaszárnya istállójának fala mel-lett az oszlop megáll. Oh, ez a sárga fal a kedves gyermekkor színes emlékei, a falhoz verődő labdák, a fal tövébe á-sott kis lyukak, amelybe kis ujjak jól irány-zott pattintással besegítik a színes üveg-golyókat. Météázás a fal tövében, a kipi-rult Olguska, amint vidáman kergetőzik fiupajtásaival. Miért kellett férfivá érni,

ha ez a kor örökre eltemeti a gyermek-ség bibájos emlékeit?

A gyermek már megadta magát a sor-sának, felájult, azt sem tudja, mi törté-nik vele. Az öreg munkás most a zsebé-be nyúl és pipáját húzza elő. Van benne még egy kis dohány az utolsó töltésből. Kénes gyújtót lobbant lángra a nadrá-gján és rágyújt.

Mi az? Ez a szerencsétlen semmit sem sejt? Nem érzi meg, hogy mi vár rá? Ennyire érzéketlen, ennyire gyanutlan lehet az emberi lélek, hogy az élet nagy pillanataiban sem tud reagálni a való-ságra? Vagy annyira szörnyű, elképzel-hetetlen az, ami itt bekövetkezik, hogy még csak a lehetőségére gondolni is esze-lenség volna? Hát mit gondol ez az öreg szerencsétlen munkás? Azt hiszi, hogy sétára cipelték magukkal a hatalom szor-nyos katonái? A végén aztán azt mond-ják, hogy most már eszed legyen öreg és ne járjon el a szájad?...

De nem. Nem is lehet igaz.... Egy első-lásért nem ölthetnek ki két emberéletet.

Nem ölthetnek ki? És a háborubani. Most világosan rajzolódik ki egy régi kép az emlékezetében a maga borzalmas konturjaiban. Munkácson volt akkor helyőrségi szolgálaton és kivezényelték egy kivégzéshez. Egy öreg ruthén ko-csist vittek a vesztőhelyre. Tompa dob-pergés, ő a század élén haladt. Az öreg kocsis ott a négyyszög közepén, hajadon fővel, mellette a pap, kereszttel a kezé-ben. Az utolsó vigasztalást nyújtja. De hogy nyugodhasson belé, hogy meg kell halnia és itt kell hagynia a nyolc árva-t. És csak annyiért, hogy a korcsmában el-járt a szája és azt mondta, hogy bárcsak itt lennének az oroszok. Nem mintha vá-gyott volna utánuk, hát volt ennek a lo-p-ta embernek még csak sejtelve is arról, hogy mi az az irredenta? Csak mert hosz-szra nyultak már a háborus szenvedések és ha itt lennének az oroszok, akkor már meg volna a béke, volna fuvar a kenyér... És meg kellett halnia...

Ezek mellett még pap sincs, aki az utol-só pillanatban a kereszt jegyében lelki-vigasztalást nyújtson és a kereszt jegyével áldja meg az életből elköltöző lelket.

Irja: MIKES IMRE

A Dnyeszter-parton az embervadászat kitűnően sikerült

Két trojka síklik a havon tova.

Az egyikben hatan ülnek. Három suhanc, két süldő lány és a vezetőjük, aki maga is fiatal ember. Sorocából indultak el, a fáradt és nyomorult Dnyeszter-parti városkából. Hang nélkül szoronganak egymás mellett és a télészaka felhomályán át fagyótól könnyes szemmel kémlelik a tuloldalt, ahol már Oroszország végtelen síkságai kezdődnek.

A másik trojka ellenkező irányból vág neki az éjszakának, de ugyanarra a helyre tart, ahova az első. Ezen sokan ülnek. Ha a sötét nem csal, egyenruhában valamennyi. De, mintha civil is lenne közöttük.

— Közkatonák voltak, tábornok ur?

A kérdés a magas kormány megbízottjának, Marcovici tábornoknak szól.

— Nem közkatonák... Tisztek.

Turgenyev és Gogol regényeiben ezek a muszka trojkák vidáman és hangosan suhannak végig a szentpétervári Nyevszkij Prospektben, vagy délelőtt 11 órakor, korzó idején a moszkvai Tverszkaja-utcán. A gangos paripák hámból félkör alakban nyulnak elő a „duga” s ezen édeskedve csilingel a csengő. De a Dnyeszter-parton nyoma sincs ennek a boldog, békés regénybeli hangulatnak. Fagyos szél súvít a folyó mentén, egyébként minden néma, halott és szorongó. A dugáról leszedték a csengőt, az utasok összeszorulnak, a párolgó lovak patái hófelletet vernek fel, elhagyott és kietlen minden.

Itt még háboru van.

Tulnám a szovjet ismeretlen világa, innentől pedig tizkilométeres sávon ostromállapot és rendkívüli bíráskodás, spionhálózat és államhatalmi „vaskéz.”

Az a szán, melyen a tisztek ülnek, felkapaszkodik egy domboldalra. Megérkezett.

Az utasok leugrálnak és széjjeloszlanak a felsőtéren. Már várták őket, kettős sorokban közelegények topognak a domb alján. Rövid vezényszavak hangzanak el. A tömegből kis csoportok válnak ki s körül fogják az egész terepet. Egy-egy szurony megcsillan a homályban. A bőrvéken kézigránatok csüngenek.

Azután mély csend s csak a fülek figyelnek feszülten az éjszakában. Várják a másik trojkát, amelynek utasai, — tudják, — elindultak már a Dnyeszter dermedt partján felé.

Az a szán, melyen a legényké és leánykák ülnek, felkapaszkodik a domboldalra. Megérkezett.

Az utasok leugrálnak és libasorban, egymás után megindulnak a folyó felé. A domb alján megállanak és kidülledt szemekkel néznek körül. Keresik a katonákat, akiknek, — tudják, — itt kell lenniük.

Az egyik tud a másiktól. A másik tud az egyikről.

Éjszakai randevü a Dnyeszter-parton.

Ezek hatan, a második trojkán, mind nyomorult, nincstelen, kiéhezett, kétségbeesett emberek.

Az egyik lányt Zeldá Ferdmann-nak nevezik. 23 éves. Tanítónő, de öt esztendeje munka nélkül áll. Eddig 250 lejt keresett havonta. Apja, anyja, s testvérei rég elmerültek már a nyomor gyilkos közbűbősségében.

A másik lány csak 17 éves, Riva Darcaután a neve. Varrónő. Ő sem dolgozott két esztendeje. Csontig soványodott, köhögő, tüdőbajos. Ha így megy tovább, elveszett.

A fiuk közül Technovszki Sámuel 17, Leib Rudmann 19, Papos Sándor 20 éves. Ez az utóbbi valószínűleg erdélyi magyar. Valamennyi hosszú idek óta munkanélküli. Technovszkiéknál például már eladták az asztalt, a székeket és az ágyakat is. Négy pusztá fal között laknak, a földön zsákok púposodnak a sarokba vetve.

A szegénység gyorsan összetalálkozik. Öten bámolnak át a Dnyeszteren, ahonnan esténként idecsillognak Csekinovka lámpái. Háromszáz méter csupán. Ha átmehetnének... A Dnyeszteren innen esztendő éhezésük, munkátlanáguk és reménytelenségük. A Dnyeszteren túl munkáshiány.

Miért ne mehetnének? Hiszen annyian mennek, Lörinczy, a kolozsvári bankigazgató is átjutott. Százan és százan szökdösnek éjszakánként.

Azt mondják, hogy Mihály János, a gazdász, aki a városban kívül, a Dnyeszter közepén lakik, át szokott járni a tuloldalra. S pénzért átvissz másokat is. Háza és földje van ugyan, de feleségét és négy gyermekét képtelen a jövedelemből eltartani. Beszélni kel-

lene vele.

Mihály János, aki 30 éves még csak, Papos János kezdi a tárgyalást. Hogyne, hajlandó. De pénz kell. Több, mint amennyire számítottak. Átkelés előtt megveszteget valakit.

— Vajjon kit?

Mihály a füléhez hajol:

— Az őrséget...

A grancsárokat, akiknek feladatuk az lenne, hogy felügyeljenek a Dnyeszter-partján, ahol 18 éve egyfolytában tart a világháború.

Egy trojkára felkapaszkodtak mind a hatan, az öt szökevény és a vezetőjük. A lovak felvonták a szánt a dombra s most a sötétben tapogatózva, bizonytalan léptekkel, libasorban megindulnak a Dnyeszter felé, vaksi

MIHALAS JANOS

a 30 éves vezető, aki négy árva hagyott maga után.

szemekkel kutatva a domb alján a grancsárokat.

Akik már bizonyára várják őket.

Az éjszakában összességben s összességben szorult a katonák félköre.

— Hasra!

Mi ez? Mit jelent az, hogy hasra?

De még mielőtt gondolkozhatnának rajta, már el is dörög az első lövés. Pompás golyó, egyenesen Technovszki Sámuel veséjébe fúródik s tenyérnyi lyukat vágva, el is távozik a hátgerinc mellett.

Miféle ostobaság ez? Durva véletlen, vagy hűtő vévedés. Lehetetlen, képtelen balsors.

Hiszen ők azok, akik becsülettel s nyíltan megalkudtak a grancsárokkal. Szerződött bér, osztott konc.

Véres verejtékekkel kerítették elő a 10 ezer lejt. Alig volt együtt, máris megjelent egy katona. A város főterén találkoztak össze. Papos elővette a zsebéből a pénzt.

— Kevés... még négyezer lejt kellene... Munteanunak, az őrmesternek...

Nos jó, előkerítették a négyezer lejt is. Tegnapelőtt juttatták el az őrmesterhez, aki erre tegnap egy szánkát küldött be a városba s a szökevények cökmökjait már előre oda szállíttatta az őrházhoz.

Ma este pedig egy katona jelent meg Mihály házában. Leültek az asztal mellé és borítottak. A többiek lassan, rendre gyűltek. Itt volt a találka.

Kilenc órakor felkapaszkodtak egy trojkára. A katona egy darabig elkísérte őket. Mielőtt leszállt volna, még egyszer elmagyarázta az utirányt:

— Erre menjetek előre, míg csak egy dombhoz nem értek. Azon hajtsátok fel az ösvényt. Az ösvényen egyenként bocsátkozzatok le. Már várnak benneteket...

Hát miféle ostoba és galád véletlen ez a golyó, mely széjjelszakította Technovszki Sámuel veséjét és a második golyó, mely a 17 éves Riva kisasszony arcát roncsolta szét?

— Hasra!

Valamennyien hasravágódnak, de az engedelmesség nem használ semmit. Nem is használhat, mert itt gyilkolni akarnak. Hiszen elfoghatják őket, ha úgy tetszene nekik. Körül vannak kerítve. Belelőhetnek a lábukba. De még ez sem szükséges, mert mozdulatlanul és alázatosan hevernek a hóban.

Azonban gyilkolni akarnak. Ahogy vadászatot szokás.

Embervadászat a Dnyeszter partján.

A folyó éjszakai csendjét sűrű sortűzek ropogása veri fel, melyet néha egy-egy kézigránát robbanása szakít meg.

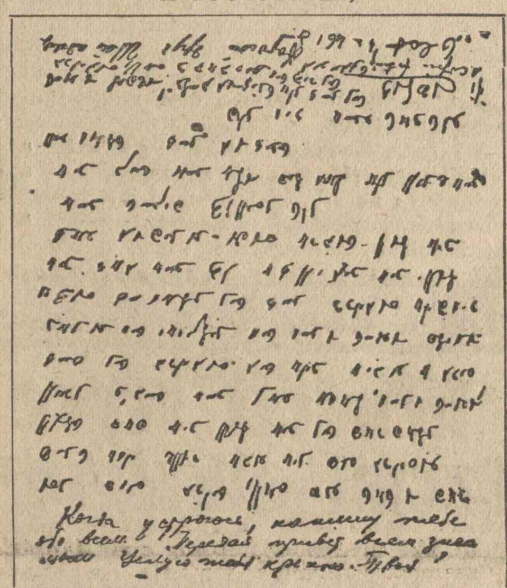
A tulpartól idegesen figyelik, vajjon mi történhetik itt, az alkotmányos, demokratikus, békességes és nyugalmas polgári államban?

A trojka elindul visszafelé. Két haldoklót visz Sorocába. Az egyik Papos Sándor, a másik Technovszki Sámuel.

A katonáknak nyilván az lehet a parancsuk, hogy a tulzott elővigyázatosság szükségtelen, mert a kórházudvaron a véres testeket lerakják a hóba, ahol órákig hevernek. Papos nem bírja sokáig. Technovszki azonban bikaerejű. Mielőtt meghalna, iszonyatos erőfeszítéssel bevészorog a kapun. S jegyzőkönyvet diktál.

A másik négyet másnap hozzák be az őrsről. Meztelenre vetkőztetve, egymás hegyén-hátán, egy szekéren. A négy holttest telején

A BUCSULEVEL,

amelyben a tanítókisasszony megírja szüleinek, hogy a nyomor külföldre kergeti.

egy grancsár ül és ostromozza a lovakat. A tanítókisasszony feje hátul lelóg és surolja a földet. Mihály János meredt keze a saroglyafát verdesi.

Ez a menet végigvonul Soroca főutcáin.

A kisvárost elhagyja az őleterő. Becsuknak a boltok, kialszik a villany, megáll még a víz-szolgáltatás is. A A szobák mélyén tizezrek zokognak.

Jonescu szigurancafőnök e halálos csendben passzív ellenállást lát. Elrohan Mavrodhoz, a főügyészhez és követeli a lakosság vezető embereinek őrizetbe vételét.

A főügyész, aki leke mélyéig meg van rendülve, elutasítja. Éles jelenet játszódik le közöttük.

1932. január 9-e. Ma egy hete. Egy nappal a jólsikerült vadászat után.

Ez a futólagos, színes képe annak a Dnyeszter-parti drámának, melynek birtokunkban levő dokumentumait, — mint középkortörténelmi adatokat, — kivonatossan az alábbiakban ismertetjük:

ELSŐ DOKUMENTUM:

Russu Mosei deklarációja, melyben elmondja, hogy a múlt év december 4-én a grancsárok elfoglalták, megkötözve az őrsre kísérték és borzalmasan elverték. Másnap Canzer főhadnagy, harmadnap Munteanu őrmester folytatták a verést. Utóbbi a verés után így szólt hozzám: „A kapitány ur parancsára hozz nekem fiztsdót, az erdőben lelőjük őket s a pénzüket elveszem. Ha nem engedelmeskedel, téged lölek le.” Harmadnapi napra

netes fogság után Russut átküldötték Jasiba, a hadbíróshoz, ahol azonnal szabadlábra helyezték s azt tanácsolták neki, hogy jelentse fel a grancsárokat. — Tehát a vadászatot már régebben terbevelték.

2. DOKUMENTUM:

A haldokló Technovszki vallomása, a melyet a sorocai főügyész és egyik rokona előtt tett. Eszerint a grancsárok, miután megvesztegették magukat, a földre fektetve, lelőtték és kirabolák őket.

3. DOKUMENTUM:

Özege Mihály Jánosné vallomása arról, hogy az embervadászat estéjén egy grancsár jelent meg a házukban, aki együtt borozgatott férjével, majd öt másik odagyülekezett emberrel együtt távozott.

4. DOKUMENTUM:

Cojocar Sava sorocai lakos vallomása arról, hogy a tömeggyilkosság estéjén Mihály házában egy grancsárt látott, aki a gazdával borozgatott.

5. DOKUMENTUM:

A sorocai rendőrség igazolványa arról, hogy az áldozatok, Rudmann kivételével, aki egyszer politikai vétségért 10 napi fogházat kapott, nem voltak büntetve s nem voltak kommunisták.

6. DOKUMENTUM:

Ferdmann Zeldá orosz és jiddisnyelű bucsulevele szüleihez, melynek szövege a következő: „Szeretett Szüleim, tudom,

ZELDA FERDMANN

a tanítókisasszony, akit a grancsárok 26 lövéssel gyilkoltak le.

nagy haragot okozok nektek távozásommal, de nincs más megoldás. 4 ti általatok ismert helyzetem arra kényszerít, hogy bucsu nélkül távozzam. Kérlek benneteket, ne haragudjatok. Egyelőre nem írom meg, hova megyek. Ha rendben lesz, értesítek benneteket. Ne nyugtalanodjatok, fiatal és tanult vagyok. Sorocában elpusztultok. Ezenkívül nem fogyszlhatom tovább azt a kenyeret, melyet papa oly nehezen keres meg. Viszont, a világban nem pusztulok el. Kérlek még egyszer titeket, ne haragudjatok. Adjátok át üdvözlétemet Haneinek és Jancheinek... stb... Tőlem, a ti leányotoktól, Zeldától.

7. DOKUMENTUM:

Landau képviselő adatgyűjtése arról, hogy a gyilkosság estéjén a Dnyeszter-parton nem volt ott az a rendőrszem, aki egyébként mindig ott szokott lenni.

8. DOKUMENTUM:

Landau képviselő adatgyűjtése arról, hogy a grancsárok a Dnyeszter jegét a terbevett szökési helyen már előre feltörték, tehát a hat szerencsétlen még akkor sem mehetett volna át a folyón, ha nem rendeztek volna embervadászatot. Viszont, a folyó felé menekültek volna, a jégáradat nyeli el őket.

9. DOKUMENTUM:

Ügyészi jegyzőkönyv arról, hogy a két haldoklót a grancsárok órák hosszat hevertették a kórház kapuja előtt, a hóban.

10. DOKUMENTUM:

Peise Petles sorocai kocsisnak, mint szemtanúnak vallomása ugyanerről, valamint arról, hogy a kórházkapuhoz oda-

BRASSO

„Modern Mozcó”

Telefon 518.

Ma szombaton és vasárnap

A német beszélőfilmgyártás bliszkesége!

Ma szombaton és vasárnap

Egy film amely szépségben, tartalomban, kiállításban elbűvöl!

VILÁGLÁGER! Brassó premier közönségét VILÁGLÁGER!

WILLY FORST és Trude v. Molo-val

„Mona Lisa”

ELRABLÁSA. — Rendezte: Boiváry Géza. — Zenéjét szerzte: Robert Stolz.

Két sláger dal: „Warum lachels du Mona Lisa...?” „Du dummer kleiner Korporal?”

Magyar feliratok.

Vasárnap d. e. 11-14g 10-15 Leles

MATINÉ: „Pezsgős éjszakák” JENNY JUGO, FRITZ SCHULTZ

Jött az egyik sziguranca-fizet, aktt az agnizáló Technopszki felismert, de hiába könyörgött neki, hogy vigye be a kórházba.

11. DOKUMENTUM:

Dr. Ursu sorocai városi főorvos, dr. Weisfeld és dr. Pireli kórházi orvosok hivatalos igazolványa arról, hogy Zeldá Ferdmann kisasszony holttestét mezelenre vetkőztetve, január 9-én hozták be a Dnyeszter-partról. Testét 26 golyó fúrta át, a boncolás gránától és vadászfegyvertől származó löghulladékokat fejtett ki a szövetek alól. A lövések elülről érték, a gránát vízszint már a földön feküben sebezte meg.

12. DOKUMENTUM:

Fenti három orvos további öt jegyzőkönyve, melyben elmondják, hogy mind a hat áldozatot katonai és vadászfegyverből származó golyók, gránátok ölték meg. A lövéseket öt-tíz-tizenöt méter távolságból, elülről és hátulról, állva és fekvő kapták. Ambár a halottakat szabályellenesen mezelenre vetkőztették, hogy így a ruhaegésekből ne lehessen következtetni a lövéstávolságra, mégis bizonyos, hogy a mészárlás közvellen közelből történt, mert a gyutacs töb halottnál, a közelség miatt, belepréselődött a testbe.

13. DOKUMENTUM:

A sorocai rendőrség nyilatkozata arról, hogy azért nem lépett azonnal közbe, mert a vadászatról csak másnap értesült.

14. DOKUMENTUM:

Peise Petler nyilatkozata arról, hogy a rendőrségen már egy órával a gyilkosság után, amikor Soroca még semmire sem tudott, készenlétben tartották őt kocsiával együtt azzal, hogy a Dnyeszter mellett ügynök bűnügy történt, esetleg szükség lehet rá. Egy rendőrt Jonescu sziguranca-főnök parancsára ki is vitt a folyó mellé. Az est folyamán szállította Murafa szubkomiszárt is.

15. DOKUMENTUM:

Marcovici generális, kiküldött vizsgálóbiztos nyilatkozata Landau képviselelő elotti, hogy vadászpuskával a Dnyeszter partján a grancsárkapitány szokott sétálni. Ugyancsak a tábornok nyilatkozata arról, hogy a tett színhelyére szánkán grancsártisztek érkeztek.

16. DOKUMENTUM:

A kormány hivatalos lapjának nap-nap utáni cikkei, melyek egész Besszarábiára követelik az ostromállapot visszaállítását.

✱

Ugyan, ki ne látta itt tisztán, bizonyosan, kétségbevonhatatlanul?

Szervezett, előre megfontolt embervadászat zajlott le a Dnyeszter partjain.

Nyíltan mondja mindenki s nyíltan írja mindenki.

Miért késlekednek hát a szankciókkal? Vaj hiába dörög a kormány félhivatalosa? Gyerünk, jó urak, gyerünk!

A vadászóna eddig csak tíz kilométeres sávra terjedt ki.

Legyen igaza a Neamul Románese-nek. Terjesszék ki a vadászterületet az egész Kongór... akarom mondani, egész Besszarábiára.

Legalább annyi vigasza legyen a hat halottnak, hogy ezentul az is rab lesz, aki eddig látszat szerint szabad volt.

Hat heti fogházra ítélték Gandhi feleségét

Bombay, január 16.

Az indiai angol hatóságok Surát, Gandhinak néhány nappal ezelőtt letartóztatott feleségét pénteken 6 heti fogházbüntetésre ítélték. Ugyancsak tegnap mon-

dottak ítéletet Patelnek, az indiai kongresszus volt elnökének leánya felett is, akit három és fél hónapi börtönnel sújtottak. Ugyanennyi büntetést kapott egy harmadik, előkelő indus hölgy is.

JOGTUDÓS, aki hamis pénzt gyárt

Letartóztattak egy előkelő német házaspárt hamispénz gyártása miatt

Berlin, január hó 16.

A berlini rendőrség letartóztatta Salaban doktort, a híres jogtudóst és feleségét, akik a lakásuk környékén levő élelmiszerárusok figyelmét már régóta felkeltették gyanus magatartásukkal.

Észrevették, hogy a házaspár állandóan hamis pénzzel fizet. A detektívek egy ízben megfigyelték, hogy az asszony rendszerint valami cse-

kélységet vásárol az árusoknál, mindannyiszor kétféleképp fizet, majd találkozik urával s újabb összegekkel látja el magát.

A detektívek letartóztatták a házaspárt s lakásukban alapos házkutatást eszközöltek.

A pincében teljes pénzhamisító berendezésre bukkantak, amellyel kitűnő hamisítványok készültek.

Csehszlovákiában több mint egymillió a munkanélküli

A lakosság valósággal véd és dacsövétséget kötött a végrehajtó ellen

Prága, január 16.

A Prágában megjelent Lidove Noviny című lap megdöbbenő adatokat közöl arra vonatkozólag, hogy a munkanélkülség és a nyomorúság milyen hatalmas méreteket öltött Csehszlovákiában és különösen a Felvidéken. A lap adatai szerint a munkanélküliek száma már meghaladja az egymilliót.

A Lidove Noviny értesülése szerint a Felvidéken irtoztos az elkeseredés a nyomor és az adóbehajtások miatt.

Ungváron például mindennaposak a tüntetések, amelyeknek során a töme-

gek munkát és kenyeret követelnek.

Még súlyosabb a helyzet az Ungvár környékén fekvő falvakban. Ezen a vidéken történt meg az, hogy az egyik községben a végrehajtót, aki egy mészárszékre tért be, a felizgott és elkeseredett lakosság megtámadta és

arra kényszerítette, hogy írja alá a fogadalmat, amelynek értelmében többé nem csinál foglalatásokat és végrehajtásokat.

Verhovinán a lakosság valósággal véd és dacsövétséget kötött a végrehajtó ellen.

Hol kidobják, hol visszaveszik...

Rendezik végre Nagyvárad az üzemi alkalmazottak nyugdíját

Egy hét alatt pótolják évtizedek mulasztását — Az állam elveszi a várostól a nyugdíjilletéket az üzemi alkalmazottak után, de nyugdíjat nem ad nekik

Nagyvárad, január 16.

A nagyváradi városi üzemek több, mint félezer alkalmazottjának sorában — hacsak valahol el nem gáncsolják — a legközelebbi napokban örvendéses változás áll be. Amíg két héttel ezelőtt szélnek akart ereszteni egy csoport magyar hivatalnokot az ideiglenes tanács, addig most, a város egész lakosságának felzúdulására — nemcsak felfüggesztették az elbocsátó határozat végrehajtását, de a közhangulat nyomása alatt véglegesen rendezik Nagyvárad városi üzemi alkalmazottainak nyugdíjügyét, ami évtizedek óta rendezetlen.

Egészen különös az az elbánás, amiben ezzel a kérdéssel kapcsolatban Nagyvárad városát a kormány részesíti. Az történik ugyanis, hogy Nagyvárad városától százezer lejt meghaladó összeget vasal be az állam a nyugdíjalap javára az üzemi alkalmazottak fizetése után, de ugyanakkor nem hajlandó a kormány ezeknek a tisztviselőknek a nyugdíjjogosultságát elismerni. Azzal tagadja meg Bukarest a nagyváradi üzemi alkalmazottak felvételét a nyugdíjpénztárba, hogy az üzemi alkalmazottak nem köztisztviselők és így nem jogosultak a nyugdíjra, de a nyugdíjilletéket azért beinkasszálja az üzemek után is a nyugdíjpénztár.

Ezen a közigazgatási és jogi képtelenségen nincs módjában változtatni a városnak, amelynek polgárai kénytelenek fizetni a nyugdíjilletéket emez alkalma-

zottak után, akikről azonban az állam ezzel szemben nem gondoskodik. Mivel pedig a félezernél több embert mégsem lehet továbbra is bizonytalanságban hagyni és kitenni türelmetlen sovínyszállat szeszélyének, a lakosság egyetemének kívánságára most az ideiglenes tanács hozzájárult az üzemi alkalmazottak nyugdíjintézménye sürgős megvalósításához.

A magyarság képviselőinek részvételével már meg is kezdte a munkát egy bizottság, mely egy hét alatt tett alá akarja hozni a városi üzemek alkalmazottainak nyugdíjintézetét. A többszáz üzemi alkalmazott reménykedve várja az elhatározás megvalósítását és most talán annyi csalódás után reményük valóra is válik.

Négy millió katonája van a szovjetnek

Páris, január 16.

A szenátus külügyi és hadügyi bizottságának együttes ülésén Bourgeois tábornok beszámolt a szovjet katonai helyzetéről. Eszerint a szovjet rövidesen elkészül nemzeti haderejének átszervezésével, amikor is egymillió tényleges és hárommillió tartalékos katonára felelt rendelkezhetik. Az ötéves terv vonatkozásában a fegyverkezést is szolgálja. Jellemző, hogy a szovjet mindmáig nem küldött kimutatást a Népszövetséghez katonai létszámáról.

JANUÁR 20.

Református Kórház Sorsjáték

Egy MILLIÓS főnyeremény
Két ötvenezres
öt huszezres
tíz tízezres
tíz ötezres
harminc háromezres

és még ötszáz kisebb összegű nyeremény. — A Református Kórház-sorsjáték az egyetlen, amely egy húzáson ilyen sok nagyjértékű nyeremény elnyerésére nyújt esélyt. Sorsjegyek a bizományosoknál kaphatók, vagy 100 Lei beküldése ellenében a sorsjegyrodáról (Cluj-Kolozsvár Str. Bratianu 51) megrendelhetők.

JANUÁR 20.

HALLÓ, ITT RÁDIÓ B. L.

SPEAKER: Tomcsa Sándor

Hölgyeim és Uraim, „Mit üzen a rádió” következik.

Jó közérzettel köszöntöm, kedves Hallgatóimat és közlöm, hogy a mai üzenetemen során a valókokkal fogok foglalkozni. Erre egyrészt a levelek özöne késztet, a melyen ezek és ezek érdeklődnek, hogy ez vagy az a tulajdonság, viselkedés, gatlás, felfogás, kijelentés, új helyzet stb. stb. elegendő lelkiismereti, jogi, illetve erkölcsi alap-e a válasra, másrészt, hogy az individuum kezébe végre egy vezérfontalat adjunk, melynek segítségével kiutat találhat bonyolult helyzetéből.

Elveinkkel ellenkezik, hogy könnyelmű válaszoknak lelkiismereti alapot teremtsünk, viszont az sem lehet az élet célja, hogy vértanúkat termeljen ki.

Epp ezért, direkt választ nem adunk senkinek sem, ellenben itt felsoroljuk azokat az okokat, melyek oly sulyal nehezíthetnek egyik félre, hogy emberi szempontból, ha nem is helyesek, de meg tudjuk érteni, ha valaki, éppen a legujabban divatosssá vált individuum-elmelet alapján úgy gondolja, hogy életét más alakokra pardon: alapokra fekteti.

A FÉRFI VALÓOKNAK TEKINTHETI:

Ha a nőről kiderül, hogy mint pályázó részt vett egy miss-választáson. Ez esetben legfennebb az tekinthető enyhítő körülménynek, ha a nő a versenyen nem nyert helyezést. Ha a nő az általános felfogás ellenkezőjét szépségével is igazolni tudja, úgy a férj nyugodtan eltekinthet a nő eme fiatalkori botlásától. — Ha a nő nem bírja eltartani az urát s így féltő, hogy a férfi letérni kényszerül a tisztesség útjáról. — Ha a nő éjjel, álmában, konokul és következetesen ezt a nevet susogja: „Alfréd... Alfréd”. Itt aztán sulyosbító körülménynek veendő, ha a férj Jakab névre hallgat. — Ha a nő minden ok nélkül sírva fakad. Mert ennek az oknélküliségnek megvan az oka. Ilyen esetben, ha a nő azt vallja, hogy a sírás oka teszem azt: fogfájás, a férj azonnal vigye el nejét a fogorvoshoz, a kérdéses fog eltávolítása céljából. Erre a nőnek vagy megszűnik a fogfájása — ekkor a válasz kitolható — vagy a nő egyik fogának kihúzása után rámutat egy másik fogára és azt mondja az áldozat-hozzátartozó remegő gyönyörűségével: „kérném ezt is doktor ur”. Ebben az esetben a férj nyomban adja be a valópórt, mert ilyen esetben — hogy is mondjam: — a férj csak finanszírozója egy ur azon sajátosságának, hogy a nők gyök kihuzatják érte a teljesen ép fogukat. — Ha egy nő „megyek a moziba fiam” után, annak a filmnek a tartalmát mondja el, melyet ezelőtt két héttel, a férjével együtt néztek végig. Ez feltétlen valóok. Ó, nem azért! De egy rendes nő legalább észbetart ilyen dolgokat. — Ha a nő, ismételt felkérés ellenére is így szólítja a férjét: Pupuka! Ha enyhe tettelegesség sem használ, a kopasz, gyomorsavos Pupuka nyugodtan beadhatja a valópórt. — Ha — mikor már a férj nem bírja tovább és ebédelni egy étterembe mennek — a nő veszekedni kezd a pincérrel az ebéd minősége felett és ismételtén a férjére hivatkozik: „ugye papa?” E tárgyalások során, ha a nő azt mondja a pincérnek: „na majd én eljövök és megtanítom magukat főzni”, a férj részéről nyugodtan megtehető a lépések a válás irányában. Ok: a feleség tömeggyilkolásra akar áttérni. — Ha a nő felelősen férjét álmából, hogy „fiam, mi az: három betű, közbül „a”, bányszászák és visszafelé a gyomorban is előfordul?”

Kedves Hallgatóim ezekben látjuk a valókok legdurább formáit, a nő és a férfi között.

A férfi részéről majd legközelebb. A viszonthallásra.

»Amerika — a világ leggyüllöltebb állama«

Washington, január 16.

Fechet tábornok, az amerikai légi haderő parancsnoka tegnap nagyszabású beszédet mondott, amelyben figyelmeztette hazáját, hogy Amerika ma a világ leggyüllöltebb állama, mert aránylag a legtöbb kincsel rendelkezik. Ez a gazdagság azonban teljesen védtelen és Amerikát katasztrófa fenyegeti, ha a leggyorsabban nem készül fel a közeledő veszélyre. A tábornok Hoover szidalmazásával fejezte be beszédét, aki, szerinte, nem alkotmányos főparancsnoka, hanem fölerombolója az amerikai haderőnek.

Közgazdaság

Quo usque
tandem...

50 lej helyett 5 lejjel

A kormány kötelessége
sürgősen közbelépni
egy törvényes áruzsora
letörésére

Bukarest, január 16.

Nem találunk megfelelő szavakat örö-
münk kifejezésére. Olyan esemény törté-
nt úgyam, amely ritkaságszámba megy
Románia gazdasági életében. Arról van
szó, hogy

a romániai élesztő gyárak — amint azt
a kartell örömmel jelenti — 75 lejről
70 lejre szállították le az élesztő árát.

Egy kartell, amelyre nem alkalmazhatók az ország gazdasági törvényei

Mielőtt még részletesen foglalkoznánk
az élesztőkartell legújabb sakkhúzása-
val, hivatkoznunk kell néhány hónappal
ezelőtti nagy feltűnést keltett cikksoro-
zatunkra, amelyben komoly, összehason-
lító adatok alapján bebizonyítottuk, hogy
a román élesztőkartell diktatórikus ura-
lma valószínűleg arculcsapása az ország nyo-
morral sújtott kenyérfogyasztóinak. —
Hogy jobban megérthessük a helyzetet,
összegezzük:

Az élesztőkartell négy gyárból áll.
Ez a négy gyárból alakult kartell évek
óta szabadon garázdálkodik a belföldi
piacon és még nem akadt olyan kormány,
amely megbotlyogatta volna a mindenható
aradi kartellközpont duzzadó millióitól
hemzsgő hangyabolyát.

Ez a kartellszövetkezet, ma
amikor a tisztességes ipar és kereskede-
lem tönk szélére jutott, amikor a ban-
kok és iparvállalatok nagyrésze súlyos
rúfizesékekkel tengeti életét, négyszáz
százalékos haszonnal dolgozik.

A leglaikusabbak is tudják, hogy a négy
gyár vagyona mammut összegekkel fel-
dagadt, az évvégi mérlegek pedig olyan
tisztá hasznot mutatnak ki, amelyhez ha-
sonlót aligha találunk Európában. Nem
akar ez vád lenni a kartell ellen, hanem
a kormányok bűnét akarjuk kidombori-
tani, amelyeknek az olcsóbbítási akció-
ja csak addig terjed, ameddig nem kell
milliárdos vagyonokat megbotlyogni.

A négy gyár évek óta kizárólagos mo-
nopolumnak tekintti az ország fogyasztó
polgárságát, amit az állam átvászkodó
védelme alatt kénye-kedve szerint szipo-
lyoz. És ez a mindenható kartell — hor-
ribile dictu — 5 lejjel szállította most
az élesztő kilogrammonkénti árát. Ez azt
jelenti tehát, hogy a jövőben egy kilo-
gramm élesztőt nem kevesebb, mint 70
lejjel fog a fogyasztó megfizetni.

A fogyasztók elkeseredett igazának bi-
zonyítására megint csak az egyik gyár
mérlegére fogunk hivatkozni. Ebben a
mérlegben felháborító adatokat találunk.
Az élesztőt melaszból készítik. A gyár
havonta átlag 10 vagon melaszt dolgozik
fel, amelyből 6 vagon élesztőt termel ki.

Hangsúlyozzuk: öt lejjel szállították az
élesztő árát és ezzel olyan port hintettek
az ország lakosságának szemébe, amely
csak azt vakithat meg, aki az összeom-
lás válságában nem képes elhinni, hogy
még mindig vannak Romániában olyan
üzleti szövetkezetek, amelyek milliárdos
vagyonokkal rendelkező embereknek mil-
liárdokat hoznak.

Ha csak 60 lejt veszünk alapul kilogram-
monként, megállapíthatjuk, hogy a gyár
hat vagon élesztőt összesen 3 millió 600
ezer lejt inkasszáll be. Ugyanebből a me-
laszból a gyár melléktermékként még
gyárthat 400 liter alkoholt, amelynek ára
literenként átlag 20 lejt, összesen 80 ezer
lejt. Ilyenformán tehát

a gyár 10 vagon melasz teljes feldolgo-
zásából eredő élesztő és egyéb mellék-
termékekért összesen 3 millió 680 ezer
lejt kap.

Most pedig lássuk, hogy mennyibe ke-
rül a nyersanyag.

A gyár mérlegében 10 vagon melasz
feldolgozásához szükséges nyersanyag, a
melasszal együtt 1 millió 400 ezer lejtben
van feltüntetve. Ha tehát ezt az összeget
levonjuk, akkor arra a megdöbbentő meg-
állapításra jutunk, hogy

a gyár 10 vagon melaszon összesen 2
millió 280 ezer lejt keres, tehát több
mint dupláját annak, mint amennyibe
a nyersanyag került.

Ez a kalkuláció pedig csak abban az
esetben fedti a valóságot, ha az élesztő ki-
logrammjának eladási árát 60 lejben szá-
mitjuk. A tényleges piaci ár azonban a
„leszállítás” után 70 lejt, ami azt jelenti,
hogy a gyár három milliónál is nagyobb
hasznat vág zsebre.

Több mint három millió lejt keres ha-
vonta ez a kis gyár, amely aligha dol-
gozhatik nagyobb személyzettel, mint
negyven munkással.

A nagygyárak azonban „jobban” vi-
szik. Hozzávetőleges kimutatás szerint a
gyárak fejenként naponta átlag egy mil-
lió lejnél nagyobb összeget kiterő tiszta
hasznat vágnak zsebre.

A kartellbe tömörült négy gyár pedig
évenként közel 70 millió lejt tiszta hasz-
not présel ki az ország kenyérfogyasz-
tóiból.

Ennyit kívántunk bevezetésül a négy
gyárból alakult kartell diktatúrájának
leleplezéséhez, amely igen kevés munkást
foglalkoztat úgy, hogy az általa inaugu-
rált áruzsora még szociális szempontból
sem indokolt.

Törvényileg szentesítették az élesztőkartell mindenható uralmát

Évek óta hiába emeli fel szavát a köz-
vélemény az ország szégyenét képező
élesztőkartell áruzsorája ellen, minden
hiábavalónak bizonyult. Közel tizenegy
éven keresztül, amióta ez a határokat
nem ismerő uzoraközpont megkezdte mű-
ködését és amióta polipként lenyelte a
kartell az összes többi üzsmeket,

egyetlen egy olyan gyárat nem sike-
rült létesíteni Romániában, amely le-
törtethette volna a kartell önkényes ur-
terrorját.

Nem lehetett egyrészt azért, mert a mil-
liárdos vagyonból tellett arra, hogy a
gazdasági élet annaleszeiben eddig isme-
retlen fegyvereket is igénybevegyenek
azoknak a tönkretételére, akik újat mer-
tek hozni az aradi uzoracentrumból.

A legfelháborítóbb pedig az, hogy a
kartell mindenható kegyurainak sikerült
törvényesíteni az ország fogyasztó közön-
ségének vállain élszökődő kiszívolyozás
monopóliumát. A szesz törvénybe sik-

kasztották bele ezt az intézkedést. Ez a
törvény ugyanis, amely többi hibái mel-
lett feketeszesz eldorádót varázsolt Ro-
mániából,

kategórikusan kimondja, hogy mindad-
dig nem szabad új élesztő gyárat ala-
pítani, amíg a jelenlegi működésben
lévő gyárak az ország fogyasztó szük-
ségletét el tudják látni.

Ennek tulajdonítható, hogy a néhány hó-
nappal ezelőtti tervbevett bukaresti élesz-
tőgyáralapítás is oly botrányos körülmé-
nyek között megüszult.

Csodálatos, hogy az egész országban
még nem akadt egy olyan politikus, a
mely a nyugdíjasok megnyomorítását el-
rendelő törvénytervezetek sürgős megsza-
vazása helyett az afrikai közállapotokat
is megszegyénítő élesztő monopolizált szan-
cionáló intézkedések hatálytalansítását kö-
vetelte volna.

Még pontosan emlékszünk arra, hogy a
nemzeti-parasztpárti parlament utolsó

szállította le az
élesztő árát a
milliókat hará-
csoló kartell

ülésszakán Grigoriuc szociáldemokrata
képviselő a fogyasztó polgárság nevében
követelte a kormánytól, hogy törvényileg
kényszerítse az élesztőkartellt az uzso-
rák azonnali leszállítására.

Ez a képviselő felemlítette azt, hogy
míg tíz évvel ezelőtt egy kilogramm liszt
ára 20 lejt volt, a kartellen kívül dolgozó
gyárak az élesztő kilóját mindössze csak
16 lejjel árulják. Ugyanezenek a lisztnek
az ára ma 4 lejt, az élesztőé pedig — az
„olcsóbbítás” után — 70 lejt. Felháborító
ez az aránytalanság.

Azóta a nyersanyagok is olcsóbbodtak,
mert a melasz mezőgazdasági mellékter-
mék, azt pedig mindenki tudja, hogy a
mezőgazdasági termékek ára, mélypont
alá süllyedt. Azt sem lehet állítani, hogy
a munkadíjak megrágtak volna. Ma a
munkások a nagy munkavállalóiág miatt
valósággal éhbéért dolgoznak. És ezt a

Az új adórendszer csodabogarai, amelyek miatt a pénzügyi hatóságok nem tudják megkezdni a munkájukat

Egész toglalkozási ágakra súlyos teherbírb-
letet hárítanak az új „adókönnyítések”

Brassó, január 16.

Az új évvel életbelépett adótörvények al-
kalmazására a pénzügyi hatóságok megkezd-
ték az előkészületeket, de, mert a miniszte-
rium eddig még nem adta ki a végrehajtási
utasítást, illetékes helyen is igen nagy a tá-
jékoztatatlanság egyes rendelkezések tekinté-
ben, amelyekről a törvény egészen hallgat,
vagy nem ad kielégítő utbaigazítást.

Az új adótörvénynek ugyanis számos olyan
előírása van, amelynek abszurd követke-
zményei lehetnek

és olyan igazságtalanságokra adhat alkalmat,
hogy a szándékolt adómérséklés helyett a
közterhek súlyos növelése fog belőlük szár-
mazni.

A MINIMÁLIS ADÓZÁS FOGAS KÉRDÉSEI

Ilyen kritikus rendelkezése az új adótör-
vénynek az a pont, amely a nem részvényt-
ársasági alapon működő gyáraknak és ma-
gánvállalatoknak minimális megadóztatására
vonatkozik. Ha ugyanis egy ilyen vállalat
nem tud bizonyos nyereséget felmutatni, a
mely adóalapul szolgáljon, akkor az általa
elfoglalt épületek és helyiségek bérértékének
háromszoros összegét veszik alapul az adó-
kivetésnél.

Arról azonban, hogy ezt a bérértéket ho-
gyan állapítják meg, a törvény nem intéz-
kedik.

Összehasonlítás alapján, ahogy a lakások-
nál és üzlethelyiségeknek csinálják, iparte-
lepeknek nem lehet a bérértéket megállapítani,
mert ugyanabban a körben, esetleg az egész
országban sincs két egyforma gyár. Vi-
szont ha véletlenül a vállalatba befektetett
összeg volna irányadó, adott esetekben olyan
óriási adóalap kerekedne ki, amelynek alap-
ján az eddigi kirívásokat messze túlhaladó
adót kellene fizetni. Ez pedig igazságtalan,
mert az új törvény általában terhecsökken-
tésre készült.

Az is tisztázatlan kérdés ezzel kapcsolat-
ban, hogy azoknál a magánvállalatoknál, a
melyeknek több fióktelepük van, az összes
telepek, vagy csak a központ bérértékét szá-
mitják be az adóalapba. A bérérték megál-
lapítása természetesen helyszíni kiszállást ígé-
nyel. Ki viseli ezeknek a kiszállásoknak a
költségeit?

BAJ VAN A PATENTA FIXA KÖRÜL IS

Egy másik súlyos furcsasága az új adótör-
vénynek az évi 150 ezer lejnél kisebb tiszta
jövedelmű iparosokat és kereskedőket érinti,
akik a három évre rögzített adót (patenta
fixát) fizetik, nyolc jövedelmi osztály alap-
ján.

nyomorúságos helyzetet a munkásokkal
szemben az élesztőgyárak is kihaználnák.

Még a gyárak által fizetett adó is csak
4 lejjel emelkedett, míg a polgárság és a
dolgozók dupláját, sőt tripláját fizetik
annak, amit tíz évvel ezelőtt fizettek.

Ilyen körülmények között kérdjük te-
hát:

milyen gazdasági szabály teszi indo-
kolttá azt, hogy az élesztőt továbbra is
hetven lejjel árulják?

Ha kilogrammonként 16 lejjel árulnák,
még akkor is annyit keresne a négy gyár,
amennyit ma semmiféle iparvállalat nem
keres Romániában.

A KORMÁNY KÖTELESSÉGE LETÖRNI A DIKTATÚRÁT

Jorga miniszterelnök, uralomra jutása
után bejelentette, hogy olcsóbbá fogja
tenni az életet.

A miniszterelnök ur és a kormányához
tartozó ipar és kereskedelmi miniszter is,
be fogják látni, hogy ezt a tarthatatlan
rendszer nem nevezhetjük az „élet ol-
csóbbá tételének”.

Éppen ezért követeljük, hogy
a kormány azonnal törölje a szesz tör-
vényből azt a szakaszt, amely megtilt-
ja új élesztő gyárak alapítását,
azzal, hogy amíg tart a kartell készlete,
senki se merjen olcsóbban eladni.

Ha ezt megcsinálta, azonnal törölje el
vagy szállítsa le minimumra a védőm-
ként a határokhöz cölöpölt behozatali il-
letéket, amely meg fogja majd nyitni az
utját a külföldi gyáraknak, az egyéges
verseny pedig márcól-holnapra egy nyol-
cadára vagy még kevesebbre fogja leszá-
llítani az élesztő belföldi árát.

S ha mindezek nem mennének, úgy
speciális törvénnyel kötelezze a kormány
a kartellt, hogy a gabona árához viszo-
nyítva, szállítsa le az árakat.

Igy követelik meg a nehéz adókkal és
munkátlanossággal sújtott kenyérfogyasztó
tömegek. És ezt követeli meg a tisztessé-
ges kormányzat elve is.

Seres Miklós

Sport

↓ A SZEGED FC GYŐZELME OLASZORSZÁGBAN. Parmából jelentik: A turázó Szeged FC csapata szép játékkal 2:1 (1:0) arányban legyőzte az AS PARMA együttesét. A győztes gól az utolsó előtti percben esett.

↓ HOLNAP LESZ A NAC ELSŐ FRANCIAORSZÁGI MÉRKŐZÉSE. A kitűnő nagyváradi együttes holnap, vasárnap tartja első mérkőzését Rennesben az ottani Stade Rennais ellen.

↓ VIHAR A MAGYAR PARLAMENTBEN AZ OLYMPIAI KIKÜLDETÉSEK KÖRÜL. Budapesti jelentik: Homonnay Tivadar és Szilágyi Lajos országgyűlési képviselők nagy beszédet mondtak a képviselőházban és követelték a kormány letiltó rendelkezésének a visszavonását, amellyel lehetetlenné tették a magyar atléták részvételét a losangelesi olimpián. Beszédeiket viharos közbeszólások tarkították, melyeknek folyamán a szociáldemokrata képviselők azt követelték, hogy előbb történjék gondoskodás a munkanélkü-

liek ellátásáról, amely fontosabb, mint néhány atléta amerikai kiutazása.

↓ FEBRUÁR 19-ÉN JÁTSZIK A MAGYAR VÁLOGATOTT EGYIPTOM ELLEN. Budapesti jelentik: Magyarország alexandriai konzulja értékes vándordíjat tűzött ki, melyért Egyiptom és Magyarország válogatott futballcsapatai fognak küzdeni. A Polnauer-vándordíj szabályzatát most készítették el. Ezek szerint öt mérkőzést kell a két válogatott csapat között lebonyolítani és az értékes díjat az a csapat nyeri véglegesen, amely a legtöbb pontot szerzi. Az utolsó meccs végső terminusa 1936. december hónap. Február 19-én lesz az első összecsapás Egyiptom és Magyarország legjobb labdarúgói között, Alexandriában.

↓ ELMARAD A SCHMELING-WALKER MÉRKŐZÉS. Newyorki jelentés szerint a február 26-ra kiltűzött Schmeling-Walker boxmérkőzés elmarad.

↓ SCHWARZ RIPENSIA JÁTEKOS HARCÁ A VISSZAAMATÓRIZÁLÁSÉRT. Bukarestből jelentik: Mint megírtuk, Schwarz Ripensia játékos visszaamatörizálását kérte a labdarugó szövetségtől. Nevezett játékos arra hivatkozott, hogy nem is vett fel fizetést az egyesületétől. A professzionista szövetség jelentése most érkezett meg Temesvárról Bukarestbe. Eze szerint a Ripensia hangsúlyozottan fenntartja azon állítását, hogy Schwarz fizetést huzott, sőt a sok előleg folytán, sokkal magasabb javadalmazást élvezett, mint a mennyi szerződés szerint járt volna neki. A Ripensia állítása szerint a nevezett játékos által felvett összegek 54 ezer lejre rugnak. — A központ még nem döntött a visszaamatörizálási kérvény felett.

↓ AZ „ENCIAN” SIEGYLET SIUGRÓVERSENYE. Holnap délelőtt fél kilenc órai kezdettel az „Encian” siegylet akadályversenyt rendez a Pojánában, míg 11 órakor a Victoria sáncon siugróverseny lesz.

•••••

Szerkesztői üzenetek

G., Karánsebes. A tárgyalást, úgy látszik, elhalasztották. A póstatakaréketek ügye egyébként még függőben van és semmit sem lehet tudni, hogy mikor és hogyan rendezik végre. Várni kell.

L. M. A becsületes, korrekt öntudata. Tervezet a gazdasági és pénzügyi válság megoldásához. A konverziós bank felállítását javasoló cikkét, sajnálatunkra, nem közölhet-

jük, de ha ott, ahová még elküldte, méltánylásra fog találni, annak a hírért szívesen fogjuk tudatni a lap útján.

M. I. A január 9-iki közlés hivatalos adatokon nyugszik, de igazuk van, mikor képtelenségnek mondják, hogy akkora adóval akarják a kisiparosokat sújtani. Sajnos, nálunk, s éppen az adózás terén, ép a képtelenség vált képessé. Mindazáltal reméljük, hogy ez a közlés, illetőleg maga a megadott módja, a polgárság javára jelentékenyen módosul még.

Egy előfizető. Nagyon jó volna, ha a jegyzők, akiket érdekeikben, sőt hivatásukban is ennyire megkárosítottak, — s velük a községek népét is, — szervezkedve követelnék sérelmeik sürgős orvoslását.

T. K. A partnernek van igaza. Annyi kiálynét állíthat még be a felkerült paraszthelyébe, amennyit akar.

HIRDETMENY

Ezennel közhírré tesszük, hogy a legközelebbi rozsnyói országos vásár 1932. évi január hó 25-én tartatik meg.

A vásárra mindennemű állat (hasított körmű is) felhajtható.

A községi előjáróság

APRÓHIRDETÉSEK

Hétköznap: egy szó 6, vasdag betűkből 12 lej. Vasárnap: 7.50, illetve 15 lej. Legkisebb hirdetés 10 szó. Negyszeri hirdetés esetén 25%o engedmény. Állást keresőknek 25%o kedvezmény. A bukaresti kiadás részére: szavanként 3 lej. 50-szeri megjelenésnél 2 lej

Vétel-eladás

Keresek 25—30 HP nyersolaj esetleg 440 voltos egyenáramú motort, gyártmány és ármegjelöléssel. Carei, Csökör Lajos kereskedő. 16553

GYÓGYSZERTÁRAT 1 millió 200.000 forgalommal vennék, vagy nagyobbat bérelnék. Lager, Bucuresti, Moşilor 164. 16569

Nyári fürdőt Erdélyben, lehetőleg pensióval, agilis, szász vállalkozó bérbe óhajt venni, vagy annak vezetését vállalná. Ajánlatokat Rudolf Mosse, Brassó, továbbít. 16588

A brassói vasuti vendéglő bérbe venne speciális jégvermet. 16575

Családi ház kerthelyiséggel, víz, villany, 150 ezer lejért eladó. Brassó, Szentpéteri-ut közelében. „Uj ház” jellegre a Brassói Lapok kiadóhivatalába 16530

Allást keres

EGESZSÉGES SZOFTATÓSDAJKA állást keres. Balázs Vilma Tatrag, Str. Dorobanţilor 574. 16580

Allást nyer

14—16 éves tisztességes, megbízható leány, kisebb házimunkák elvégzéséhez kerestetik. Felvilágosítást ad Szabó Domokosné, Brassó, Tehénpiac 4. sz. 16578

Keresek nőruha készítésében perfect varróleányokat és kintlakó tanulóleányokat. Salomon Baby Lipsani 19. 16581

KAUCIÓKÉPES vendéglős kerestetik. Érdeklődni: Brassó Kut-uca 21. a borpincében. Ugyanott 2 szolid kiszolgálóleány felvétetik. 16534

Lakás

Kétszer egy szoba-konyha, kiadó. Brassó, Románteplom-uca 3. (Hosszu-uca felől második ház). 16586

Modern lakás 4 szoba, konyha, fürdőszoba, kis kert, csendes, pormentes fekvés. Bolgárszeg, Temeő-uca 10 a. 16543

2 szoba irodának 15-re kiadó. Brassó, Str. Regele Carol 49. 16483

Két szoba-konyhas lakás azonnalra kiadó. Brassó, Közép-uca 36. 16585

Vegyes

Prima házikosztot olcsón ad uricsalád. Cim 16587 szám a. a brassói kiadóban.

Bukarestben Doctor Alexandrescu Sft. Constantin 32. betegek lakására megy 120 lejért. 16582

PERFEKT

női szabónő

a berlini szabászat akadémia végzettségével

vállal női ruhák készítését úgy otthon, mint házon kívül is. Vidékre is elmegy.

J. WONDASCHEK, Brassó, Közép-utca 96/a.

Milliók Könyve. Tartalmazza a legkitűnőbb idegen írók munkáit, kiváló magyar fordításban. A 130—170 oldalas könyvek ára kötetenként 23 lej. Courths Mahler: A film csillag, Courths Mahler: Marlen titka, Stratz Rudolf: A gaz dátlan trón, Trilby, Marise, Lilian Lissy: Solveg dala, Dankit: A levegő hajótöröttjei, Kosáryné Réz Lola: 7 szuszika pénze. Postaköltség 10 lej. utánvétellel 16 lej. Megrendelhetők a Brassói Lapok könyvosztályában. 14645

HIRDETMENY

A Suseni—gyergyóújfalvi „Hangya” fogasztási és értékesítő szövetkezet felszámolóbizottsága felhívja az összes hitelezőit, hogy a szövetkezetnél fennálló követeléseiket a mai naptól számított 6 hónap alatt a kereskedelmi törvény értelmében, Bányász András felszámoló bizottsági tagnak írásban jelentsék be. Hat hónap után bejelentett követelések figyelembe nem vétetnek.

A Fogy. szövetkezet felszámoló bizottsága.

Varrógép használt állapotban felelősség mellett 1600 L.-től Varrógép, irógép, gramolon stb szakszerű és olcsó javítása. — Gépkarbantartás és kikölcsonzés — Használt gépeket veszünk. **Gociman & Löb,** BRASSO. KOLOSTOR-UTCA 26

A BÜVÉSZET KÖNYVE Különféle bűvészműtárgyakat tartalmazó könyv 400 ábrával. Idegen írósmunkák után ősz szedellította TOLNAI SIMON. Ára 120 Lei, portó vidékre 20 Lei. — Kapható a **BRASSÓI LAPOK** KÖNYVOSZTÁLYÁBAN.

Városi 50 év körüli egészséges önálló nyugdíjas férfi eddig havi 8000 leien felül nyugdíjjal intelligens, vagyonos, nyugdíjas vagy háztulajdonos önálló hölgy ismeretségét óhajtja. Teljes című ajánlatokat a brassói kiadóhivatal „BOLDOG JÖVŐ” jelíge alatt továbbít.

Ujítsa meg lejárt előfizetését, hogy a lapot fennakadás nélkül küldhessük!

1000 kg. aprított prima bükk- **660 L.** tüzifa ház elé szállítva
A vételár a Brassói Általános Takarékpénztár betétkönyvével is fizethető.
Általános Kereskedelmi Rt. Brassó, Fekete-u. 58.
TELEFON 3—86

B. L. Kocsis Béla Felelősszerkesztő: **Brasov—Brassó,** Kapu-utca 56—58. Telefoninterurban: (szerk és kiadóhivatal) 1—77 és 82 **Bucuresti—Bukarest I,** Boulevardul Schitei Măgureanu 21. Telefonszám 363—64

A BRASSÓI LAPOK nyomdavidualatának kiadása és eloszlása: nyoma, Brassóban.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Havonta 100, negyedévre 300, félre 600, évente 1200 lej. Magyarországra negyedévre 14, félre 28, évente 56 pengő. A többi külföldi államokra negyedévre 420, félre 820, évente 1600 lej
Fiókiadóhivatal és szerkesztőség Hunyad- és Alsófehérvármegyék részére Déva, Str. Ioan Creanga 2. Telefon 17 (Balogh Géza)
MEGBIZOTTAK. Bukarest: Dán Dániel, Gerő Sándor és Kohn Jenő. — Dés: Str. S. Barnabiu 10. (Oszán Kálmán) — Kolozsvár: Str. Dubalarilor 7. (vált Timár-utca) (Neumann Ignác) — Marosvásárhely: Benjámín Árpád Str. Bererie 1 (Sörház-u.) — Nagyszeben: Strada Turului 13. (Szigetváry László) — Szatmár: Csokonai-u 10. (Várad József) — Ujvarhely megye és Székelyudvarhely: Orbán Balázs-u 31. (Varró Elek) — Szilágyos nyó: (Helferlin Ernő) — Torda: Str. Regele Ferdinand 25. (Dénés József.)
Központi szervezők. pénzügyi feljogosultsággal: Bartha Géza, Dán Mózes.
HIRDETÉSEKET felvesznek a kiadóhivatalok, a megbízottak, valamint minden bel- és külföldi hirdetőiroda. Részletes tarifákkal készséggel szolgálunk.

A NŐ Tanulmányok a nő testéről, nemi életéről, erotikájáról

Írta: BAUER A. BERNHARD orvostanár, egészségügyi főtanácsos
Két hatalmas kötet 880 oldal!

Ezt a világhírű, nagyértékű művet termelési árán alul tudjuk az olvasóknak biztosítani.
RÖVID KIVONAT A TARTALOMBÓL: Az óskor és középkor. — A Talmud. — Az erőfélben levő lány. — A felvilágosítás. — Az érett fiatal leány. — A völgy. — A fiatal feleség. — Az érett nő. — Az öregedő nő. — Az aggszűz. — Veszedelemes kor a nő és a férfi életében. — A nemi tudományról általában. — A nő nemi élete. — A nemi ösztön és nevelés. — Tánc és erotika. — Sport és erotika. — Célszerű és szerelmi házasság. — A vadházasság és álházasság. — A szabad

szerelem. — A vig özvegy. — Szabadság és házasság. — A kannibalizmus. — A prostitúció. — A bukkott leány. — A párisi nő erkölcsi romlása. — A barátnő. — A nemi betegségek. — A nő, mint győztes. — Polygamia. — Fetisizmus. — Szerelem és bűn. — Házasságtörés. — Kettős öngyilkosság. — Miért tűri a nő a rabszolgaságot? — A démoni nő. — A megcsalt nő. — A féltékenység szenvedése. — Özvegyek elégetése Indiában. — Iparszertü prostitúció, stb. stb.

880 nagy oldal a két kötet és az ára csak 400 lej az eddigi 1200 lej helyett
Az ECONÓMIA tagjai, valamint hitelképes egyének részletfizetésre is kaphatják.
Brassói Lapok Könyvosztálya